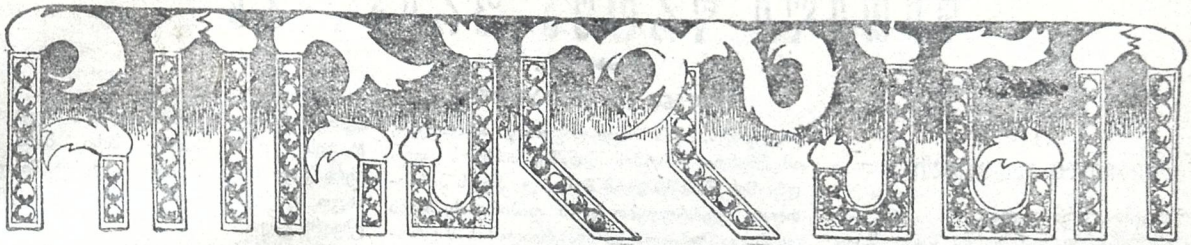

ფასი 10 კან.

№ 9 (32)

გაზ. „კომუნისტი“-ს სალიტ.-სამხატვრო ორგანიზაციის დასტავა

№ 9 (32)

მურღველთა ზეიმი.

მ ს კ ი ზ ი

პაერში გაზაფხულის საამო სურნელება ტრიალებდა.

თბილისის მივების კალთები ოდნავ აწვეანებელიყვნენ.

ქალაქის ბაღებში ხეებს კვირტები გამოვლიოთ.

გაზაფხულის პირველი მახარობელი კულრაქა მერცხლები ზღვის ცელქი ტალღებითივით დასრიალებდნენ და ტყბილ ჭიკჭიკით ავსებდნენ მსუბუქე პაერს.

წითელ ჭოლგასავით გაშლილი მზე მხიარულად დაძქათქაოებდა ყუყუენა წვიმით მოცარნამებულ დედამიწას და ძვირუას თვალბეივით ათასნაირ ფერად აბქეკრიალებდა.

მომხიბვლელი დილა იყო. მუშათა რაიონები სადღესასწაულო საშხადისში ჩაბმულიყო.

სუფთათ დაველი დაკრიალებულ ქალაქის ქუჩები წითელი დროშების ფრთათა შრიალით გვეგებებოდა მუშათა საერთაშორისო დიად უქმეს—პირველ მაისს.

ნაძალადევის მთელი უბანი გარეთ გამოშლილიყო.

წითელ მანდილებით თავ წაჭრული მუშაქლები ისე მოსჩანდნენ, გვეგონებოდათ ყაყაჩოებით მორათული მინდორიაო.

ყველას არაჩეულებრივი სიხარულის დიმილი დასთამაშებდა სიხეხე.

რკინის გზის მთავარ სახელოსნოს დარაზმული მუშები ქედს იქნევენენ და სალამს უთვლიდნენ მათ თავზე კოხტად და ლამაზად მფრინავ რევოლუციის წითელ არწივებს—ავიატორებს.

— გასწორდით!—დაიძახა მათმა ხელმძღვანელმა ამხანაგმა და ყველანი მწყობრად ჩამწკრივდნენ.

— ნაბიჯი წინ!—მტკიცედ წარმოსთქვა მანვე და..

დაიძრა წითელი ნაძალადევი წითელ თბილისის წითელ სასახლისკენ.

— აბა, სიმღერა, ამხანაგებო! დავატაროთ დროსა მალა, დავადაროთ წითელ წეროს; არ შეგვატყოს მტერმა დალლა, გულში ხსნა არ ჩაიწეროს.

გაუმარჯოს პირველ მაისს, გაუმარჯოს გაზაფხულსა; გაუმარჯოს ჩვენს ერთობას და ჩვენს მუშურ კრიმანქულსა! გაუმარჯოს ყველა ქვეყნის ტანჯულსა და დარაზრულსა; გაუმარჯოს მშრომელ ხალხთა თანხმობას და სიყვარულსა!

მეექვარდ მომიღეროდა პროლეტარული ნაძალადევი საპირველმაისო ჰიმნს და მის ბანს აძლივდა დანარჩენ უბნებიდან წამოსულ დემონსტრაციების მქუხარე „ინტერნაციონალის“ იმედიანი გამოძახილი.

რუსთაველის პროსპექტზე ტევა აღარ იყო. თავიდან ბოლომდე ისე გაქედილიყო ხალხით, რომ შიგ ნენსც ვერ ჩავარდებოდა.

წითლად მორათული ტრიბუნა ამაყად აღმართულიყო ხალხის შუაგულში.

— ამხანაგებო!—გაისმა მცირე ხნის შემდეგ ტრიბუნაზე ასულ ორატორის ციცილიანი სიტყვა და ყველა სმენად გადაიქცა.

— ამხანაგებო! დღევანდელი დღე მუშათა კლასის სოლიდარობის დღეა. დღეს მივლი მსოფლიოს პროლეტარული კაცობრიობა დღესასწაულოვს პირველ მაისს, როგორც ემბლე მის ყველა ქვეყნის მშრომელ ხალხთა დამობილებსას. მაშ, გაუმარჯოს, ამხანაგებო, პირველ მაისს!

— გაუმარჯოთ!—იგრიალა ერთხმად აზვირთებულმა ხალხმა.

— გაუმარჯოს საერთაშორისო შრომის ბრწყინვალე დღესასწაულს!

— გაუმარჯოთ!

— გაუმარჯოს პროლეტარიატის მთლიან ფრონტს!

— გაუმარჯოთ!

— ძირს კაპიტალიზმი!

— ძიირს!

— ძირს იმპერიალიზმი!

— ძიირს!

— ქება და დიდება პირველ მაისის ჟმრავ მსხვერპლთ, რომელთაც ვერ ეღივრათ მისი საჯარო დღესასწაულის ხილვა!

დალუბულ ამხანაგების სხენებაზე ხალხი ქედს იხდის და დროშებ-დახრილი გუგუნებს ბოლმით:

თქვენ მსხვერპლი გახდით მედგარი ბრძოლის მშრომელ ხალხისთვის გასწირეთ თავი; შთამომავლობას გადაეცემა სახელოვანი თქვენი ამბავი. თქვენ ჯალათები გასაძართლებდათ, იტანჯებოდით ციხე-ციხიბრში, მაგრამ წამება ვერას გაკლებდათ, ქედს არ იხრიდით დიდ გასაქირში.

მშვიდობით; ძმებო, ამხანაგებო, თქვენ შეისრულეთ საქვეყნო ვალი; მტარვლის ხელით დაბოცილებო, უკვე მოკვალათ ჩვენ ის მტარვალი!

ამხანაგებო!—მოუწოდა ორატორმა ხალხს—ხვალ, მაისის ორს, ყველა ჩვენი საშეფო კომისიები წავლენ თავის მზრუნველობის ქვეშ მყოფ სოფლებში.

ამხანაგებო, ჩვენი ძმური სალამი სოფლის მშრომელ გლეხკაცობას! გაუმარჯოს მუშათა და გლეხთა მჭიდრო კავშირს!

— გაუმარჯოთ!—იხუვლა ხალხმა.

— გაუმარჯოს ძღვესმისილ რევოლუციის მრავალ მილიონიან წითელ ლაშქარს!

— გაუმარჯოთ!

— გაუმარჯოს წითელ მსოფლიოს!

— გაუმარჯოთ!

— ძირს იმპერიალიზმი!

— ძიირს, ძიირს!

— ძიირს!

— გაუმარჯოს სოციალიზმს!

— გაუმარჯოთ!

გრიადლებდა ხალხი და ნელ-ნელა, მწყობრად და წესიერად მიემართებოდა თავ თავის უბნებისაკენ დანიშნულ მარშრუტით.

წითელი ღრუბა ზრიალავს

(მოთხრობა).

ვუკლავნი არ. ოქუაზვილის.

I.

პირველი მერცხალი.

ღრუბლიანი კვირა დილაა.

ნაძალადევი იქით დაბლობში თავი მოუყრიათ სხვა და სხვა დარგის მუშებს. ბარემ ასი მუშა იქნება, სხედან ბალახზე ორპირად, ალყად, ასე რომ პირი პირთან აქვთ, ერთმანეთს ებასებებიან და თან საუბრეს შეექცევიან. ალყის შუაში კი მიწაში დარკობილ გრძელ ტარზე ამყად ფრილებს დესპოტიურ მთავრობის საფრთხილზე — წითელი დროშა...

ეს პირველი მერცხალია...

თბილისის მუშები დღეს პირველად დღესასწაულებზე სავსეა. დღესასწაულს — პირველ მისს.

ალყის შუა ადგილს დროშასთან სათითაოდ გამოდიან მუშა-ორატორები და მხურვალე სატყევეთი ბრძოლისკენ მოუწოდებენ ამხანაგებს...

— ამხანაგებო! — იძახის ერთი ორატორი: — დღეს აქ ფრიალებს ეს წითელი დროშა, ამ უღაბნოში, ქალაქიდან დაშორებულ მინდორში, მომავალ წელს კი ამავე დროშას ავაფრიალებთ ქალაქის შუაგულ ქუჩებში!..

— ვაშა! ვაშა! ვაშა!! — გაისმა ალტაცებული ყრიამული.

დროშასთან გამოდის ლურჯ ტანისამოსიანი რკინის გზის მუშა — არაქელა ოქუაზვილი.

ყველამ მას მიაპყრო თვალი.

ყველას ეინტერესება, თუ რას იტყვის ეს მუშა ორატორი.

— ამხანაგებო, — დაიწყო მან, — ჩვენ, მუშები დღელიდან ვიწყებთ მედგარ ბრძოლას ჩვენს მტრებთან, ჩვენს მხაგრელებთან, ჩვენს სულთამუშუაებთან!.. დღემდე ჩვენ გმუზადებოდით საბრძოლველად, დღეიდან კი ომს ვუცხადებთ ჩვენს ჯალათებს, კაპიტალისტებს! ორატორის სიტყვები მქუხარე ტაშმა დაჰყარა.

— ამხანაგებო, — განაგრძო ორატორმა, — უნდა ვიბრძოლოთ მედგარად, უშიშრად!.. უნდა ვიაროთ ბრძოლის გზით, უკვე ნაჩვენებ გზით, იმ გზით, სადაც მოგველის ცემა-ტყევა, დამცირება, ციხე, ციხიბირი, კატორღა, დახვრეტა, სახრზობელია!.. ჩვენ არ უნდა გვაშინებდეს არც ერთი, არც მეორე!.. ციხე-ციხიბირის წინ არ უნდა შედრკეს არც ერთი რევოლუციონერი, არც ერთი მებრძოლი უკეთესი მომადვალისათვის!.. უნდა ვიბრძოლოთ სრულ გამარჯვებამდე, და თუ ჩვენ ვერ მოვესწარით ამ გამარჯვებას, ჩვენ შეილებს უუხადებრძობით მას და იგინი გადალახავენ იმ გზას, რომლის გადალახვაც ჩვენ ვერ შევიძლებთ!..

— ვაშა! ვაშა! ვაშა!!

— ამხანაგებო! — კვლავ განაგრძობს იგი, — წელან სთქვა ჩვენმა ამხანაგებმა, რომ მომავალ წელს ამ დროშას ქალაქის შუაგულ ქუჩებში ავაფრიალებთ; ეს ასე უნდა მოხდეს; უნდა ნახოს ჩვენმა მტერმა, რომ ჩვენ არ გვიძინავს, ჩვენ მზად ვართ საბრძოლველად და ვებრძვიით

კიდევ მას!.. მაშ ფიცი დავდოთ, ამხანაგებო, ამ წმინდა დროშის წინაშე, სისხლის ფერ დროშის წინაშე, რომ მომავალ წელს პირნათლად შევასრულებთ ჩვენს დაპირებას, ჩვენს ფიცს და შუაქალაქში ავაფრიალებთ ამ დროშას!.. ავაფრიალებთ, და უბრძოლველად არ დავუთმობთ მას ჩვენს ჯალათებს!.. მაშ წინ ამხანაგებო, ვიბრძოლოთ მედგარად, უშიშრად, და გამარჯვება ჩვენია! — დაათვა ორატორმა და თავის ალაგას დაჯდა.

III.

ქერა ჯაშუში.

ყრილობა დაიშალა საღამო ხანზე. წითელი დროშა წყნარად მოფრიალებდა ნაძალადევისაკენ. გამხიარულებული მუშები ცეკვა-სიმღერით მოსდევდნენ მას.

ნაძალადევის ახლო დროშა შეინახეს და წყნარად შემოვიდნენ ქალაქში. აქედან კი ყველა თავთავის სახლისაკენ გაეშურა.

ორი განუყრელი მეგობარი — შაქრო და ვანოც დაეშვნენ აქვალის ქუჩისკენ, რკინის გზაზე გამოვიდნენ და ჩუღურეთისკენ გაემართნენ.

— არ გიკვირს, ვანო, რომ მიტინგის ამბავი არ იცოდნენ ჟანდარმებმა? — ჰკითხა შაქრომ.

— მართლაც საკვირველია, ეს ჯაშუშები ძალღებებით დაძრწიან საღ არ გინდა, და როგორ გამოეპარათ მათს ბრმა თვალებს დღევანდელი ამბავი, მე თითონ მიკვირს!

— რომ გაეგოთ, რას იხანდნენ ნეტავი?

— რასა და შემოგვეხვეოდნენ ყახახები, ამოგვხოცავდნენ და იქვე დაგვეფლავდნენ მიწაში; ვერავინ გაიგებდა თუ რა დაგვემართა, და სად დავიკარგეთ! — უპასუხა ვანომ.

— რა უსამართლობაა! — დანანებით წამოიძახა შაქრომ.

— მაშ როგორ გინდა, ჟანდარმების სამართლიანობა ვის გაუგია!

— წითელი დროშა ვინ წაიღო? — იკითხა შაქრომ.

— ვინც წაიღო, იგივე მოიტანს მომავალ მისობას, — უპასუხა ვანომ.

ლაპარაკით არსენალს მიადგინეს. ვანო გამოეთხოვა ამხანაგს და ავლაბრისკენ წაიდა. შაქრო კი ბორანთან უნდა ჩასულიყო და ანჩხატის უბანში გასულიყო.

ვიღრე ეს დღევევებოდა ჩუღურეთის გორაზე, ერთი წუთით შეჩერდა და თვალი გადაავლო ქალაქს, რომელიც ზღაპრული ვეშაპივით გაწოლილიყო ძირს.

„ეს ვილა?“ — გაიფიქრა შაქრომ და მიჩერდა გვერდზე მდგომ პატარა ტანის ქერა კაცს, რომელიც აგრეთვე ქალაქს ათვალიერებდა.

„ეს კაცი, — კვლავ გაიფიქრა შაქრომ, — წელიწადი ნაძალადევის ხიდან ვნახე და ასე უცბად აქ საიდან გაჩნდა?“

ათიოდე წუთის შემდეგ შაქრო უკვე ბორანით გავიდა მუხრანის ქუჩაზე და გასწია თავის ბინისაკენ ნელი სიარულით. ცოტა ხანს შეჩერდა ანტონ ლეგრანის სამღებროსთან,

თითქო რალაც გაახსენდაო, და შეუხვია ანჩხატის ქუჩას, სადაც მისი ბინა იყო. ქერა კაცი ახლა აქ იდგა შესახვევში და ისე ახლო მოუხდა მასთან გავლა, რომ კინაღამ ცხვირი ცხვირს მიადო...

„საკვირველია სწორედ, — გაიფიქრა შაქრომ, — რა ყველგან მიჩვენება ეს კაცი!“

ის მზად იყო დალაპარაკებოდა ქერას, მაგრამ თავი შეიკავა. „არ ვიცნობ და რა ველაპარაკო“, — გაიფიქრა შაქრომ და შევიდა თავის პატარა ოთახში.

III. მიხვედრილი შაქრო.

შაქრო პირველად იყო მიტინგზე. მან მხოლოდ ამ მიტინგზე გაიგო, რომ მუშათა კლასს ჰქავს ერთი საერთო მძლავრი მტერი — კაპიტალიზმი... რომ ყველა მუშამ უნდა იბრძოლოს კაპიტალის წინააღმდეგ, მან გაიგო, რომ მხოლოდ კაპიტალის დამარცხებით განთავისუფლებება და გაბედნიერდება ყველა მუშა-მშრომელი... მართალია, ერთი კვირის წინად ვანომაც უთხრა „რალაც-რალაცები, პატარა წითელ კინიან ფიგნაკიც გადასცა წასაკითხად, მაგრამ მისი ლაპარაკიდან ვერაფერი გაიგო, და არც ის ფიგნაკი წაუკითხავს, რადგან გადათვალეერების დროს მასში ვერაფერი ნახა ხანიტერესო...

ახლა კი, მიტინგიდან სახლში დაბრუნების შემდეგ, ხარბად დაეწაფა პატარა წიგნაკს და დიდ დღე-ღამეებში მისი გადისკა ბოლომდე.

მან იცოდა, რომ ქალაქში ხდება ვაფიცვები, იქერენ მუშებს, დადიან ჯაშუშები და ათვალეიერებენ... მაგრამ ის კი არ იცოდა, თუ რატომ იქერდნენ მუშებს, რად დადიან ჯაშუშები და რა უნდათ...

დღეს კი ცოტათი მიხვდა ყველაფერს.

IV. გაზრთხილება.

დილით ადრე წაიდა შაქრო სამუშაოზე. ჯერ ერთს სათსაც არ გაეგო, რაც მუშაობა დაიწყო, რომ თავზე დაადავ მისი ამხანაგი ვანო.

— რად ვარჯილხარ? — ჰკითხა შაქრომ.

— უნდა გავაფრთხილო, — მიუგო ვანომ.

— რაშია სატყევი?

— გუშინ საღამოს მე რომ დავშორდი არსენალთან, შეამჩნიე რამე თუ არა?

— რა უნდა შემეჩინა? — გაიკვირა შაქრომ.

— შენ რომ გაჩერდი გორის თავზე, გვერდზე ვინ გიდგა?

— გვერდზე რომ ქერა კაცუნა მიდგა, ის პირველად ნაძალადევის რკინისგზის ხიდან შეგნიშნე და მერე, საითაც წავედი ყველგან შემხვდა გზაში...

— ის კაცი ჯაშუშია; ჩვენ ძალიან გაუფრთხილებლად ვლაპარაკობდით და ის კი თურმე უკან მოგვედევს და ყურს გვიგდებს.

— აი დასწყევლა ქაჯმა იმის თავი! — წამოიძახა შაქრომ: — რატომ მე ვერ მოვიხარე, რომ ის ჯაშუში იყო?! რომ მცოდნოდა, თუ

ჯაშუშია, ხომ დავაგორებდი იმ არსენლის გორიდან..

— ჩვენ, შეიძლება, დავეკვირონ დღეს ან ხვალ და არ შეგვეშინდეს, შაქრო!

— რისა უნდა შეგვეშინდეს, ბავშვი ხომ არა ვარ?! დამიჭირონ, რა მენადლელება, ქურდობისთვის ხომ არ მიჭერენ და კარგი საქმისთვის დატყვევოსა კი მე არ შეშინებინა!—თამამად მიუღო შაქრომ.

— თუ დავიჭიროს, გამოგვითხვენ—სად იყავი, რა ნახე, ვის იცნობ, ვინ რა გითხრა, არაფერი არ უნდა უთხრა; რაც უნდა ძალა დაგატანონ, არ გამოუტყდენ.

— ვეცდები, რომ არ გამოვუტყდე.

— ეცდები კი არა, რომ ჩამოგახრიონ, მაინც არ უნდა ვატყდე!

— ჩამომახრიონ რა ჰალაპალა ხომ არ არის, განა დღეაჩემი მეორედაც მშობავს!—იხუმრა შაქრომ.

— დანარჩენი შენ იცი, ნახვამდის,—გამოეთხვოვა ვანო და წაეიდა.

— „გამიწყრა ეშმაკი,—გაიფიქრა შაქრომ და დაღონდა,—მართლა რომ დამიჭირონ!“

„ეჰ, ჯანაბას, თუ დამიჭერენ!—წარმოსთქვა თავისთვის:—დამიჭირონ, ჩამსვან ციხეში, პურს ხომ მაჭევენენ!“

V. არც მე ვარ ლახარი.

მზე ჯერ ისევ მაღლა იდგა, როდესაც შაქრომ მუშაობა გაათავა. გამოვიდა ქარხნიდან ქუჩაში გაჩერდა, ფრთხილად გაიხედა-გამოიხედა და მისდა განსაცვიფრებლად ნახა, რომ ქვეა ჯაშუში ქუჩის მეორე მხარეს იდგა და გვერდზე იყურებოდა.

„კარგია, თუ მე შენ მთაწმინდის გორიდან არ დავაგორე, ბიჭი არ ვიქნები!“—გაიფიქრა შაქრომ და პირდაპირ გოლოვინის პროსპექტისაკენ დასწვია, თან კი ქერას აღევნებდა თვალს მომდევნ თუ არაო.

როდესაც მამადავითის გაღავნიდან გადმოიხედა, ქერა კაცი გულაგანს ქვევით გზის პირას სკამზე იჯდა.

„მე რას დამდევს ეგ სულელი, რა დიდი სოციალისტი მე ვარ, თუ რამე ვიცი, ისიც მხოლოდ გუშინ გავიგე, ჩემგან რა უნდა წაიღონ!“—გაიფიქრა შაქრომ და თითქმის შუა ბილიკამდე ავიდა. ჯაშუში ისევ თავის ალაგას იჯდა.

„ამოდი აქა, ამოდი,—ამბობდა თავისთვის შაქრო—ერთი ამ ხევეში ჩავგზავნო გორიგორით... არსენლის გორას გადურჩი, მთაწმინდას ვერ გადურჩები!“

კარგა ხანს ელოდა შაქრო შუა ბილიკზე, მაგრამ ჯაშუში ადგილიდან არ იძვროდა.

„მელის იქ, რომ ჩავიარო, მერე უკან გამომიყვება,—იფიქრა მან;—ისე შენ გაიგულე, როგორც მე უკან ვერ გამომიყვებ... ავალ ასე, გავივლი ოქროყანაზე და სოლოლაკით ქუჩა-ქუჩა მივალ სახლში... შენ კი მელოდე მანდ, ქერა კაცუნავ!“..

შაქრო მართლაც ასე მოიქცა. ავიდა მთის წვერზე, წაეიდა მინდორ-მინდორ და ოქროყანით მოადგა სოლოლაკის მთას, საიდანაც ძირს უნდა დაშვებულყო.

„აქაც კარგი დასაგორებელი გორა ყოფილა!—გაიფიქრა მან:—აქედან დავაგორებდი

იმ ამბავტანისას, რომ მომყოლოდა... ჯერ ერთი გავგულდავი კარგად და მერე კი დავაგორებდი“..

ამ ფიქრით ჩამოიბრინა სოლოლაკში და შუაბაზრისაკენ გაემართა. „მე ჩემს ბინას მოვაცანე, და ის კი მელის იქ... როგორ ყინულზე ვავაქურდი!“—ასე გაიფიქრა მან, როდესაც შუა ბაზრის მიაღწია. მაგრამ მის განცვიფრებას საზღვარი არ ჰქონდა, როდესაც ქერა კაცუნა ბაზრის მარჯვენა კუთხეში ნახა მღვთმარე. ამ ამბავმა ისე იმოქმედა მასზე, რომ სულ დაიბნა და ისე მივიდა ბინაზე, რომ უკან არ მოუხედა.

„რას დამდევს ის წვერძალი, ნეტა რა უნდა ჩემგან?“—ფიქრობდა შაქრო სახლში მისვლისას—აღბად უნდა ვაიგოს, თუ სად, ვისთან დავდივარ და მერე დამიჭიროს, მალაპარაკოს და მათქმევინოს ყველაფერი... მაშ არ ვეტყვი, რა ბიჭი ვარ, იმას ვუთხრა რამე!.. თუ მოვიკიდე ხელი იმ ქერა წვერში!..

— შაქრო, შინ ხარ—კარი შემოაღო უცებ ვანომ და შემოვიდა ოთახში.

— ბნელაში რას ხიხარ, ანთე ლამფა!—უთხრა ვანომ.

„შაქრომ აანთო ლამფა და ყველაფერი უამბო როცა თავს ვაღებდა.

ვანო კარგა ხანს ელაპარაკებოდა. უამბო სხვადასხვა ამბები საერთო საქმისთვის თავდადებულ მუშარეკოლოპუციონერთა ცხოვრებიდან. იმ მუშების, რომელნიც საოცარი გმირობით და სიმხნევით იტანდნენ მეფის რეჟიმისაგან მიყენებულ ტანჯვა-წყვლემას და არაფერი არ ტყდებოდნენ. მისიც შესაფერი დარიგება და გამოთხოვა.

ნუ გეშინიან, არც მე ვარ ლახარი, ვერც მე ვამტყვავენ რამეში; სირცხვილი არ არის, ისინი გმირები იყვნენ და მე კი მზადლი, ლახარი?!—სთქვა თავისთვის შაქრომ და დაწვა დასაძინებლად.

VI. ჩხრამბა.

შუალამე მოტანებული იყო, როდესაც შაქრო გამოადვიდა კარის კაკუნმა

— ვინ ხარ?—დაუძახა ფეხზე წამომხტარმა და დაწეული ლამფა ამოსწია, გაანათა.

— პოლიცია!—იყო პასუხი.

შაქრომ გააღო კარი და ოთახში შემოვიდნენ ორი ჯანდარმი თავისი უფროსით და სამი პოლიციელი.

„ეს ჯანდარმის პოლიკენიკია“,—გაიფიქრა შაქრომ უფროს ჯანდარმზე.

— აბა, თუ რამე გაქვს, გვითხარი!—უბრძანა პოლიკენიკმა.

— მე არაფერი მაქვს,—უპასუხა შაქრომ.

— ჩვენ ყველაფერი კარგად ვიცი, —უთხრა და დაუწყო იქაურობას ჩხრეკა.

ლოვინის ქვეშ ნახა მან წითელ კანიანი წიგნი.

— ეს რა არის?

— წიგნია, —უპასუხა შაქრომ.

— ვინ მოგცა?

— ბაზარში ვიყიდე..

— სტუთი, ამასთანებს ბაზარში არ ჰყიდიან!

— რა ვიცი, მე კი ბაზარში ვიყიდე და...

— რამდენი მიეცი?—ჰკითხა პოლიკენიკმა და თვალეში მიაჩერდა.

— ორი შაური.

პირველი მაისი

ისე არასდროს არ უყვარს მზის ბურთს ამოპარება მწვანე გორებით.

როგორც მაისში, როდესაც ცის გულს აკრთობს რიყრატის გამოშრობება, არ იფარება მასში ნალექელი

და არც ღიმილი მშუხარე ზოლით ლამაზ ფერების გამომსახველი

სიციცხლისათვის გულში ჩამწვდომი... ენთება, როგორც ნახარბი ცქერა

გადმომტყრული ფერად ისრებად, დასცქერის ქალაქს და აღმაეცრად:—

მიჰყვება დღეებს ძვირფას ფიქრებად:— „იყო მკერდები ფოლადებივით

მეღვინე ბრძოლისთვის გამოთახული და გზას მოსდევდნ უტხო დებევით—

მაისის სუნთქვა და გაზაფხული... დაძარღვეულ მკლავებს ქანავავდა ოჟულა

ჩამოტყეპებულ კედლების შიგნით, ირახებოდა ზრახვები მწყობრად.

ერთად ამტყდარი მებრძოლის ფიციით... და მილიონი ვისშიაც ენთო

დაუცხრომელი ბრძოლის სურვილი, მიოლილი იყო მოზიდულ კუნთით

მუღმივი შრომით ჩამოპურვილი,— მაგრამ ყოველთვის, თეო მაშინაც კი

როდესაც ძალა ახშობდა რწმენას, როგორც იმედი მოსჩანდა შორით,

მაისის ფერი და გამობრწყინა. და ეხლა ყველა მშრომელს ახარებს,

აზვირთებული დღეები ვარდათ, მაისი დროშებს მზის ფერს ადარებს

და სწვავს დათალხულ წარსულის ფარდას.

ე. პოლუმორდენიოვი.

— შიგ რა სწერია?

— ჯერ არ წამიკითხავს.

— წიგნის მომცემმა დავარიგა განა, ასე სთქვიო?

— წიგნი ვიყიდე, არავის დაურვიგებია..

— მაგას გავიგებთ, თუ არაფერი დაურიგებიათ,—უთხრა პოლიკენიკმა და ხელახლად შეუღდა ჩხრეკას, მაგრამ ვერაფერი ეცდარ იპოვნა, წაეიღნენ ყველანი და შაქროც თან წაიყვანეს.

VII. დაბუსადების მოლოდინში.

ყოველთვის ფრთხილი ვანო, რომელმაც შეიტყო შაქროს დაქერის ამბავი, დაფიქრებულ იჯდა თავის ოთახში და საშინლად უკვირდა, თუ რად დაიჭირეს შაქრო, რა ნახეს ამ ხამ ბიჭში, რომელმაც სულ ორი დღეა, რაც ვაიყო რალაცა.

„სწორედ იმ ქერა ჯაშუშმა დააქერინა, კვირას რომ უკან მოგვედგა, თორემ სხვამ არც კი იცოდა რამე, თუ სადმე შაქრო არსებობს ქვეყანაზე“,—გაიფიქრა ვანომ და მოემზადა დასაწოლად.

სწორედ ამ დროს შევიდა მასთან ერთი ამხანაგი და აცნობა რამდენიმე კაცის დაქერა.

— მაშ მართლ შაქრო არ დაუჭერიათ,— სთქვა ვანომ.

— მოსალოდნელია ჩვენც დავიჭირონ,— უთხრა ამხანაგმა,— მე დავდივარ, ამხანაგებს ვაფრთხილებ; თუ რამე გაქვს, საიმედო ალაგას შეინახე..

პირველი მხისი

კობტა დილა მზის ცხელი თვალით როცა მივხსენ მიიწევს შვება. და დიდ ქალაქში ზეიმით მთვრალი იქნევა მუშა თავდავიწყებას... ბრძოლის ფერია ცაში თამაშობს მეკურტნეს კიდევ აქვს იმედები; როცა ოფის სწორავს ქარხნის ლეგებები — რკინის გედეები ცეცხლს რომ თამაშობს... ეს მისია ბევრის მნახველი: ველები სისხლით მან ბევრჯერ მორწყო. შეატრიალა ქვეყანა ძველი — ჩვენს გამარჯვებას დღეს ყველა მოწმობს... განთავისუფლდა მუშა, ისვენებს... ფეხებს არ უტრის რკალი ბორჯილის ხან ლითონების ცეცხლიან ენებს ბორბლებში სწორავს მანქანის რკინით. ჩვენ პირველ მისის მუდამ ვზეიმობთ საშვილის შვილი წითელ დროშებით, ქალაქის სოფელს ამ დღეს ულოცავს მისის დილით — მსოფლიოს შვებით..

შ. ჯანვერდი

— ოთახში არაფერი მაქვს. რაცა მაქვს, ისეთ ალაგზე მაქვს შენახული, რომ ჟანდარმები კი არა, ეშმაკებიც ვერ მიავსებენ...

— მაშ, ვრთხილა! — გააფრთხილა ამხანაგმა და გამოემშვიდობა.

ვანო ცოტა ხანს იჯდა დაფიქრებული, მერე კი გაგონდა და ტბილი ხერხევა ამოუშვა.

VIII. მართი თვეც...

სამი თვის შემდეგ განთავისუფლებული შაქრო უფრო დაინტერესდა იმ საქმემ, რისთვისაც ის იყო დატყვევებული, უფრო მეტი სურვილით შეუდგა მის შესწავლას. დაუზარებელი დარბოდა საიდუმლო კრებებზე, ლექციებზე და გულდასმით ისმენდა ყველაფერს; კითხულობდა საჭირო წიგნებს.

ამასთან ის მოუთმენლად ელოდა პირველ მისის დემონსტრაციას, როდესაც ქალაქის შუაგულში აფრიალებდა წითელი დროშა...

— როდის მოვა ნეტა ეს პირველი მისი, — ეუბნებოდა ვანოს, — მოთმინება დამელოდა.

— პოლიცამ უკვე იცის, რომ სადემონსტრაციოდ ვემზადებით, — უთხრა ვანომ; — აუარებული ხალხი დაიკირეს, წარმოიდგინე, ფილიპე მახარაძეც კი დაუტყირათ!

— მაშ დემონსტრაცია აღარ მოხდება? — იკითხა შემინებულმა შაქრომ.

— მოხდება, ვაგვიტოვო თავის დროზე; მანამდე ერთი თვე კიდევ არის, ერთი თვეც...

— როდის გავა ეს ერთი თვე! — უკმაყოფილოდ წამოიძახა შაქრომ და მოუთმენლად ელოდა ამ თვის გასვლას.

IX. წითელი დროშა.

გათენდა სანატრელი დილა.

კვირა დღეა. ბაზრობაა.

მადატოვის ქუჩაზე, ალექსანდრეს ბაღთან ნელ-ნელა თავს იკრიბა მუშები.

აქ, ამ ქალაქის შუაგულში, დღეს პირველად აფრიალდება რევოლუციის წინამორბედი წითელი დროშა...

შაქრო და ვანოც აქ არიან.

გულისფანცქალით ელიან დროშის აფრიალებას.

— ვინ დაიქვრს დროშას? — კითხულობს ერთი ამხანაგი.

— მე! — წამოიძახა ერთმა მუშამ და თამამად წამოიღა წინ.

შაქრომ იცნო მეზობარხტურ, ეს იყო არაქელა ოქუაშვილი.

— ამხანაგებო, ჩვენი გზა პუშკინის ქუჩა, ერევნის მოედანი და გოლოვინის პროსპექტი! ამ სიტყვებთან ერთად ჰაერში აფრიალდა ოქროს წარწერებიანი წითელი დროშა, რომლის დანახვისათვისაც ვანომ მქუხარე ხმები:

— გაუმარჯოს პოლიტიკურ თავისუფლებას!

— გაუმარჯოს რესპუბლიკას!

— გაუმარჯოს რვა საათის მუშაობას...

პროცესია გაემართა პუშკინის ქუჩისაკენ, მაგრამ დიდი მანძილი არ გაუვლია.

პროცესიას გარს შემოერტყნენ პოლიციელები, ჟანდარმები, ჯარისკაცები და დაუწყეს ცემა მანიფესტანტებს. სცემდნენ ამოღებული ხმლებით, თოფის კონდახებით, მუშტებით..

მთელი ბაზარი პანიკამ მოიცვა.

მანიფესტანტები მედგარად იბრძოდნენ ცარიელი ხელებით და ჯოხებით. თავგანწირული იცავდნენ წითელ დროშას და არ ანებებდნენ თვის ჯალათებს.

სძლია უხეშმა ძალამ მუშათა ჯგუფი.

ერთი საათის ბრძოლის შემდეგ „გამარჯვებული“ პოლიციელები მიერეკებოდნენ პოლიციისაკენ „დამარცხებულ“ მუშებს.

ბრძოლის ველზე კი დაარჩნენ დაჭრილ-დაჩხილნი, მძიმედ ნაცემნი...

დაჭრილ-დაჩხილთა და ნაცემთა შორის იყვნენ აგრეთვე არა მანიფესტანტებიც, მოწოდებულად მოყოლილი მანიფესტაციისა.

მათი კვნესა აყრუებდა იქაურობას.

X. ციმბირისაკენ.

რამდენიმე წლის შემდეგ სადგურ თბილისიდან დაიძრა მატარებელი, რომლის ერთ ვაგონში იყვნენ პირველი მისის დღესასწაულის მონაწილე მუშები.

მათ მისივე ჰქონდათ ციმბირის სხვადასხვა ადგილებში გადასახლება.

ამ გადასახლებულთა შორის იყვნენ ჩვენი ნაცნობნი შაქრო და ვანოც.

ყველანი ვაგონის ფანჯრებს მოსდგომოდნენ და ნაღვლიანად გადმოჰყურებდნენ ქალაქს, რომელსაც თანდათან შორდებოდნენ.

ბევრს მათგანს გული უკენსოდა.

ბევრს მათგანს დარჩა ამ ქალაქში ობლად, უპატრონოდ ცოლ შვილი, დედ-მამა...

ბევრი მუშის ოჯახი დაიბლდა...

დაიშალა ქალაქი, აღარ სჩანს.

ყველანი დასხდნენ სკამებზე და ნაღვლიანად შეჰყურებდნენ ერთმანეთს.

— ვნახავთ კიდევ ჩვენს დედ-მამას, ჩვენს ცოლ-შვილს როდესმე? — იკითხა ერთმა მუშამ.

— ვნახავთ! — მიუგო მეორემ; — ვნახავთ, რომ წითელი დროშა ფრიალებდეს მთელ რუსეთის სივრცეზე! მთელ კავკასიაში!..

— ამხანაგებო! — უცებ შესძახა ვანომ. — რას მოგიწყენიათ?! მოწყენა დამარცხების ნიშანია, და ჩვენ კი გამარჯვებული ვართ, ჩვენ უკვე აფრიალდა ჩვენი ჯალათებისთვის თავზარ-

დამცემი წითელი დროშა! ეს დასაწყისია მხოლოდ! მოვა დრო და წითელი დროშების ტყე დაამშვენებს გოლოვინის პროსპექტს! თანესუფელ მუშების პროცესიები დაჰვარავს თბილისის ქუჩებს და ჩვენი ჯალათები კი მიშით და კრძალვით დაუწყებენ ცქერას ამ პროცესიებს. ჩვენ მოვესწრებით, ვნახავთ ყველა მას!.. მაშ, მხიარულად, ამხანაგებო!..

მეშენვარე, დაღონებული სახეები გამხიარულდნენ. ვანომ „ცანგალა და გოგონა“, დაიწყო ცეკვა ვაგონის სკამებს შუა, და კარგა ხანს ცეკვავდნენ.

მატარებელი კი მიბრბოდა, თანდათან აშორებდა, სამშობლო ქვეყნიდან რევოლუციის პირველ მერცხლებს...

XI. მონადირე ტროფიმა.

ურალის მთას გადასცდნენ თუ არა, დაიწყო განაწილება და სხვა და სხვა ადგილებში სტოვებდნენ ორ-სამ კაცს.

შაქროს და ვანოს ერთად მოუხდათ ცხოვრება ენისის გუბერნიის ერთ პატარა დაბაში. ისინი დასახლდნენ ერთ გლეხთან, ტროფიმთან, რომელიც თავისი ცოლით და ვაჟიშვილით სტოვობდა დაბის ბოლოში.

ტროფიმა და მისი შვილი ლუკა სანადიროდ დადიოდნენ, ნადირს ხოცავდნენ და იქვე ბაზარში ასაღებდნენ. საბუწვე ნადირს კი იქვე ატყავებდნენ და ტყავს ინახავდნენ შორიდან მოსულ ვაჭრებზე გასასყიდად, რომელნიც წელიწადში ერთხელ მოდიოდნენ მასთან.

ტროფიმა ძლიერ ამაყობდა უშველებელი ვეფხვის ტყავით, რომელიც კედელზე ჰქონდა დაკიდული. ბევრჯერ უთხოვნიათ ვაჭრებს — მოგვიღეთ, მაგრამ ტროფიმა ყოველთვის უარზე იდგა.

— ამ ეს ვეფხვი ერთი გასროლით მოგვკალი; — აღტაცებით უამბობდა თავის მღვმურ „ჩერქეზებს“, როგორც ის ეძახდა შაქროს და ვანოს. — ნადირობიდან მოვიდოდი; გზათ გამოვიარე სოფელ ბაბინის ახლოს, რომელიც თითქმის ტყეზეა მიკრული. მინდობზე სამოვრად ვამებული ცხენი რაღაც ნაირად ფრუტუნებდა და ტყისკენ იყურებოდა. მე მივხვდი რომ ცხენი ტყეშია და არ ფრუტუნებდა და ვიწყე იქით ყურება, საითაც ცხენი აყურებოდა, ათიოდე საყენის მანძილზე მე დავინახე უშველებელი მხეც, რომელიც მიწაზე გაწოლილიყო და ცხენს ეპარებოდა. მოვიმარჯვე თოფი. ვესროლე და შიგ შუბლში მოვცხე; ერთი კი მუხტა მხეცი და იქვე უსულოდ გაგო:და... აი ასეთი მარჯვე ნადირობის სახსოვრად ვინახავ ამ ტყავს! დაათავა ტროფიმა და აღტაცებით ხელი გადაუსვა ტყავს.

— ყოჩაღ, ყოჩაღ, ტროფიმა! — გულწრფელად შეაქო შაქრომ.

— შენ სროლა იცი? — ჰკითხა ტროფიმამ შაქროს.

— ნიშანს არ ავაცდენ. — მიუგო შაქრომ.

— შენა? — ჰკითხა ვანოს.

— სამხედრო სამსახურში ყოფნის დროს ჩვენს რაზმში პირველი მსროლელი მე ვიყავი — მიუგო ვანომ.

— ყოჩაღ, ბიჭებო, — შეაქო თავის მხრით ტროფიმამ და ორივეს კმაყოფილების ღიმილით გადახედა.

— აი, რა გითხრათ, ჩემო კარგებო, — ტკბილად უთხრა ტროფიმა; — თქვენ აქ ცხოვრება გინდათ, სროლა კარგი გცოდნიათ; ტყე ახლოა, ნადირი ბლომად არის, შეგიძლიანთ ინადიროთ და თავი ირჩინოთ ამ ნადირობით... თოვლებს მე ვიშოვით... მე თითონ ვადმოსახლებული ვარ უკრაინიდან ამ თორმეტი წლის წინად. პირველ ხანებში ძალიან მივიჩრდა ცხოვრება, ეს ლუკაც პატარა იყო მაშინ; მერე დაევიწყე ნადირობა და ჩემი ცხოვრებაც გავაუმჯობესე...

ასეთი რჩევით დიდად კმაყოფილნი დარჩნენ შაქრო და ვანო და ძლიერ უმადლოდნენ გულკეთილ სახლის პატრონს, რომელიც დიდი თანაგრძნობით უყურებდა მათ.

XII. ობოლი საგარე.

შაქრო და ვანო დაჰყვებოდნენ სანადიროდ ტროფიმას და მალე კარგა დახელოვდნენ ნადირობაში. ნადირობიდან აღებული ფულით არა თუ მარტო თითონ სცხოვრობდნენ, ციმბირში გაბნეულ გაქირებულ ამხანაგ-თანამემამულეთაც კი შეველოდნენ. ასე მიდიოდა მათი ცხოვრება დაწამარბამდე. პირველსავე წამთარში ვანო ავად გახდა და ცოტა ხნის ავადმყოფობის შემდეგ სული განუტყვა.

გულდაწყვეტილმა შაქრომ თავისი ამხანაგი დასაფლავა ადგილობრივ სასაფლაოზე და ხელდაც ერთი დიდი ლოდი დაადო ნიშნად, რომ საფლავი არ დაჰკარგოდა.

დღეა გაზაფხული. თოვლმა დნობა იწყო, ნელნელა ჰქრებოდა და ბოლოს სულ გაჰქრა. თოვლის ნაცვლად მწვანე ბალახმა და ფერადმა ყვავილებმა შეამკეს ვანოს ობოლი სამარე.

შაქრო კი მოკლილ დროს მთელი საათობით იჯდა ამ სამარესთან და ნაღვლიანად დაჰყურებდა მას...

XIII. შრუ ხეები.

გავიდა თექვსმეტი-ჩვიდმეტი წელიწადი. უკვე დაკოლშეილებული შაქრო განაგრძობდა მშვიდობიან ცხოვრებას და რამდენჯერმე დააპირა სამშობლოში დაბრუნება, მაგრამ ვერ მოახერხა. მოელი ეს დრო ტროფიმასთან სცხოვრობდა და მასთან გაშორება ფიქრადაც არ მოსვლია.

— ერთმანეთს შევაბერდით, — სთქვა ერთხელ ტროფიმა, — ველარ ვშორდებით ერთმანეთს...

— თუ სამშობლოში არ წავედი, ისე მე შენ შენ არ მოგცილდები, — უთხრა შაქრომ.

— წახვალ სამშობლოში, შორეულ საქართველოში და ველარ ენახავთ ერთმანეთი ამდენი ხნის ერთად მყოფნი, ერთმანეთის შემეყურენი! — დანანებით სთქვა ტროფიმა.

— იცი, მამა, — ჩაერია ლაპარაკში ლუკა; რალაც ყრუ ხეები დადის ჩვენს დაბაში...

— მეც გავიგე, რომ პეტროვარდიდან რალაც დეპეშა მოსულა, მაგრამ პოლიცია საიდუმლოდ ინახავს მის შინაარსს, — დაუმბატა შაქრომ.

— შეიძლება მოხდა რამე, წაიდუღუნა ტროფიმა; დაუსრულდებელი ომით ხალხი გამწარდა. ამ ლაპარაკის მეორე დღეს „დიდსულოვან-მა“ პოლიციამ გამოაცხადა, რომ ყველა დრო-

ებით თუ სამუდამოდ ვადმოსახლებულთ ნება ეძლევათ დაუბრკოლებლად წავიდნენ თავის სამშობლოში...

მესამე დღეს კი პოლიცია სადღაც გაჰქრა და მის მაგიერ შესდგა რევოლუციონური კომიტეტი, რომელმაც გამოაცხადა, რომ პეტროვარდის მუშებმა ტახტიდან ჩამოაგდეს მეფე ნიკოლოზი და ხელისუფლება თითონ ჩაიგდეს ხელში...

ამ ამბავმა დიდი აღფრთოვანება გამოიწვია მუშა მშრომელთა შორის.

სწრაჟად მოეწყო გრანდიოზული მიტინგი, რომელსაც მთელი დაბის მცხოვრებნი დაესწრნენ.

მიტინგს ამშვენებდა ხალხის თავებს ზევით ამართული წითელი დროშები.

— გამართლდა, აღსრულდა! — წამოიძახა შაქრომ და თვალთაგან სიხარულის ცრემლი მოედინა, მეტის-მეტი მღელვარებით ველარაფერი სთქვა.

ცოტა ხანს შემდეგ კი სრულიად დამშვიდებული ავიდა ტრიბუნაზე, ხელი გაიშვირა დროშებისაკენ და მქუხარე ხმით დაიძახა:

— ამხანაგებო! წითელი დროშა ფრიალებს!... ფრიალებს თავისუფლად თავისუფალ მოქალაქეთა თავზე!... გაჰქრნენ წითელი დროშის, მშრომელი ხალხის მტრები — პოლიცია-ქანდარმები! ჩვიდმეტი წლის წინეთ ასე ავაფრიალეთ წითელი დროშა ტფილისის ქუჩებში, მაგრამ იაფად არ დაგვიჯდა იგი, მას მოჰყვა შედეგად რამდენიმე მუშის დაჰრა-დასახიროება, სიკვდილი და ციმბირში ვადმოსახლება!.. და აი, მაშინდელი ვადმოსახლებული დღესაც აქა ვარ!.. ამხანაგებო! მოგილოცავთ გამარჯვებას! — გაათავა შაქრომ სიტყვა და გაისმა მქუხარე ტაში.

დაღამებისას დაიშალა მხიარული ხალხი და ყველანი წავიდ წამოვიდნენ. ქუჩებში დარჩნენ მხოლოდ ანთებული კოკონები და თბილ ქერქებში გახეული დარაჯი-რევოლუციონერები. ერთი კვირის შემდეგ შაქრო ცრემლით გამოთხოვა იქ დამარბულ მეგობრის ვანოს საფლავს და თავისი ცოლ-შვილით წამოვიდა თბილისისაკენ.

XIV. ციმბირიდან თბილისისკენ.

სამი კვირა იარა მატარებელმა. გამოიარა ციმბირი, ურალი, შიდა-რუსეთი და მოადგა თბილისს, რომელიც არ ენახა შაქროს ჩვიდმეტი წლის განმავლობაში.

ვაგონის ფანჯრიდან სტკებოდა მშობლივი ქალაქის ხილვით.

მან დაინახა ალექსანდრეს ბაღი, სადაც ჩვიდმეტი წლის წინად მას და მის ამხანაგებს ცხვირ-პირი მოამტვრიეს პოლიცია-ქანდარმებმა წითელი დროშის აფრიალებისათვის.

ახლი კი ეს წითელი დროშა თავისუფლად ფრიალებდა ქალაქის სასახლის ბანზე და ამშვენებდა იმ არე-მარეს.

ამ სანახაობით აღძრულ შაქროს თვალთაგან სიხარულის ცრემლები ვადმოცვივდა და ჩემი ქვითინით იქვე სკამზე დაეშვა.

მუშა ნიკო ახლამაშაშვილი.

საკირველავისო

მოქალაქენო! მოიხადეთ ყველამ ქულები, პატივი ეცით პირველ მაისს ცეცხლის ფრთებიანს, დინამიტით ფეთქენ ყველგან შრომის გულები, ძველი კერპები მებრძოლთ ხმაზე სულ ფითრდებიან. დღეს ალტაცებით ეგებება დიდ პირველ მაისს ახალი ქვეყნის დედა-ბოძი შრომის არმია; ქარხნის საყვირი შრომის ლაშქარს უფიქმებს ხალხის, ო, მაისის მზე-ტყეობიდან ხსნის ვარსკვლავია. მუსიკაც! გონობით დაუკარი დღეს ბრძოლის მარში, თქვენ მომღერლებო შემოსახეთ ჰიმნი მაისის; დე, დღეს მაისის სილიადეს გრანობდეს თვით ბავშვი, და აბობოქრდეს ყველაფერი, ვით ტალღები ზღვის. ორატორებო! გაგვაგონეთ თვენი ძახილი; შრომის დღეობა — ეს ხომ თქვენთვის მთლად ძვირუფესია. შრომის შვილებო! შე აღმართეთ დროშა, მახვილი დღეს შრომის უბნას მზე დანაიებს, ხომ გინარიათ. თქვენ პოეტებო! ვინც-კი ეტრფით ქარხანას, ქუჩას, დღეს ძვირფას მაისს შესთავაზეთ თქვენი ლექსები და დაურიგეთ ბობოქარ ხალხს თქვენგან საჩუქრად. პირველი მაისი, ეს ხომ დღეა ჩვენი აღზნების. მსახიობებო! თქვენც დაუთმეთ დღეს მაისს სცენა, და შრომის ლაშქარს დაანახეთ მაისის სახე. რათა სცენაზეც კი გამოჩნდეს, ტალღათა დენა თუ რა რიგ ამსხვრევს ძველ ქვეყანას, მტარავალთ სასახლეს. მთელი მსოფლიო ეგებება დღეს პირველ მაისს, დიდ პირველ მაის ეგებება შრომის არმია, დღეს გაიგონეთ მსოფლიოში მებრძოლთა ძახილს, რომ მაისის მზე — ტყეობიდან ხსნის ვარსკვლავია. მოქალაქენო! მოიხადეთ ყველამ ქულები, პატივი ეცით პირველ მაისს ელვის ფრთებიანს; დინამიტით ფეთქენ ყველგან შრომის გულები, ძველი კერპები ბრძოლის გზაზე სულ ფითრდებიან.

ქ. ფეოლოსიშვილი.

შენი ვარ, შენი ვიქნები!..

ჯერ კიდევ პატარა ვიყავი, როდესაც გიხილეთ შენ.

შენმა ცეცხლის მფრქვევემ თვალბემა მომიხილა... მომაჯადოვა და, შეგიყვარე... შეგიყვარე, წრფელი უანგარო სიყვარულით...

მიგრამ ხანმოკლე იყო ეს სიყვარული. შუაღობით აღსივლია ქვეყანამ ვერ დაფასა შენი სილიაღობა... შენს სხივთა ფრქვევას ვერ გაუმაგრა თვალები შენმა ღემონმა და გასვრილი, სისხლიანი ხელებით დაგიპყრო... დაგაღუბა...

გაგაცილი მშვენიერო, ვით აჩრდილი—გაგაცილი და, შენს წასვლასთან ერთად დაცარიელდა შენგნით მოხიბლული გულიც.

... შე ძალა სიყვარულის კვლავ აბობოქრდა... კვლავ შენ გეტბდი და შენს ძებნაში მიდიოდა უფერული დღეები, თვეები და შენ კი არსად სჩანდი...

ისმონდა მხოლოდ შავს, ნესტთან სარდაფებიდან ჩაგრულთა ხმა სვედიანი, კენესა, გოდება და ჰაერში ავსულთა ფრთების შრიალი.. მას აქეთ გავიდა წლები.

ბუნებაც თანდათანობით გამაკარდა.

შავი კუბრის ღრუბლები ზღაზღნით მიიკლანებოდნენ, ცის ლურჯ ტატნობზე, თითქოს ერთად შექუჩების შემდეგ მოწყვეტას ლამობს, რომ დაეცეს ძირს დედამიწას და მით ჯოჯოხეთს მისცეს ისედაც ტანჯული ქვეყანა... უცებ ცამ იელვა...

გავარდა მეხი... და ცეცხლის ენებმა შეარყია ცოდვილი ქვეყანა.

გაჩაღდა ბრძოლა... ბრძოლა გადამწყვეტი.

ცა თანდათანობით მრისხანდებოდა... კიდევ უქანასწვლი შეტევაც და ქვეყანას ცეცხლი დაესაკუთრა...

შეწყდა ყოველივე.

გადამწვარ მიღამოებზე აქა იქ იღვა ტოტებ დამტვრეული მუხები...

ყვავილებს, რომელნიც გადარჩნოდნენ საშინელ ცეცხლს, ამაყურად აეცქვიტად მაღლა თვალები და მხიარული კისკისით შესთამაშებდნენ მოკაშკაშე მზის ცილა სხივებს.

დაჭრილი ვეგდე მინდორზედ. ვიძალე, — წამოვიწვი და დავინახე ნაცნობი თვალები.

თვალები, მოკაშკაშე... ნეტარებით საგსე და იარათა გამკურნებელი...

ირველივე ყოველივე თაყვანსა სცემდა მას. ზოგი „მესისას“ უწოდებდა, ზოგიც — ცეცხლის დედოფალს... და ყველა ერთგულბას ეფიცებოდნენ...

გამოვიერკვიე. და, იმ თვალბემაში გიციანი შენ! ჩემო მშვენიერო! ჩემო სიცოცხლევ...

შენგნით განკურნებული წამოვდექე ფეხზე, მოგიახლოვდი... წრფელი, უანგარო სიყვარულით გეამბორე სვეტაკს მკერდზე და შემობდიც:

„შენი ვარ, შენი ვიქნები“!..

ონისიმე ქვიტირელი.

დღეს რიყრავები აინთენ ალით შე მიყვარს იგი და მხიბლავს მარად, ეცემა კვერი ფოლადს მხურვალეს ეცემა კვერი და მღერის წყნარად.

მაღლეებს და მწვავს ლითონის კენესა და გაზაფხულის სხივების თვალი, დღეს განახლების ჰანგი მომესმა და უცნაური ვიგარძენი ძალი.

ო. ვაზაფხული—რა რიგ ლურჯია სივრცე ველები, მდინარის გული, რა დიდებაა, რა საუნჯეა ქვეყანა ვარდით ვადაქარგული!

გაბრწყინვალეულ თვალებს მესვრიან. ქარხნის თავები ამჩნენ დიდებით, დღეს მანქანები აღარ კენესიან დღეს იმღეროიან როგორც ჩიტები!

რა რიგ ნათელი არის ეთერი, ოქროს სხივები დამესხენ ლვარად. ფოლადს ეცემა მხურვალე კვერი, ეცემა კვერი და მღერის წყნარად!

მის. გერასიმოვი

ყველამ იმისკენ მივიხედეთ. ამ დროს ჩვენ წინ გაიშალა და ჰაერში აიშართა წითელი დროშა. გული ისე მძლავრად აგვიტოკდა, რომ ლუკმა პირში შეგვარა.

დროშა მაშინვე ვიცანი. ის შეიკრავ ლელაშვილების ოჯახში, შეჭკერა ოლა ლელაშვილის ქალმა (გიორგი ჩხეიძეს მეუღლემ) არშია მიაკერა ამირანის დამ, დღეს (მიშა თუმშელოვის მეუღლემ).

ილაპარაკეს მრავალმა ამხანაგებმა მთავარ სახელოსნოდან, რკინის მშარხავთა ამქრიდან, ვინო სტურუამ, მინა ჩოდრიშვილმა, გიორგი ჩხეიძემ. არაქელა ოქუაშვილმა ლაპარაკის დროს ჯიბიდან რევოლვერი ამოიღო რომელიც ჰაერში ბეჭყრიალებდა და სთქვა: „სადაც მუშის სიტყვა არ გასკრის, იქ ამნაირი იარაღები უნდა დაეიშაროთო. ჯაშუშებს სმითი დაველაპარაკებოთო.“ ილაპარაკა რაეღენ კალამემ და გეურქ ყორაჯოვმა. სიხარული და აღელვება ეწერა თითველი ჩვენგანის სახეზე. ეესაუბრებოდით ერთმანეთს, ვეკითხებოდით ვინ რომელი ფაბრიკა-ქარხნიდან იყო. თითქო ფიცსაცა ვდებდით ერთანეთის წინაშე, რომ არ ულაღატებდით მშრომელთა განთავისუფლების საქმეს. ყველანი გაემხიარულდით, ზედ დაერთო ლხინი, თამაშობა და სიმღერები. როდესაც წამოველით, დეაოს იაჩიკის წვერებმა იმღერეს „მარსიოლეზა“. იმ დროს ჩვენ ამხანაგებს ბევრს პირველათ ესმოდა ის სიმღერა. ორი ვერსის მანძილზე ერთათ ვიარეთ, შემდეგ დაევიშალენით, ზოგმა ნაძლადე-კუკისაკენ, ზოგმა კი ავლაბრის მხარესაკენ გასწია. ასე ვიღღესასწაულეთ პირველი მაისი 25 წლის წინეთ.

შემქანე ვახო სუხიშვილი.

25 წლის წინეთ.

(მოგონება)

1900 წელს მე ვიყავი 19 წლისა, ვმუშაობდი ზეინკლათ ამიერკავკ. რკინის გზის საყუდში (დებოში). პარტიული სტაჟი მქონდა 1 წლის და 10 თვის (ს.დემოკ.). 17 აპრილს (1900 წ.) ჩვენ გქონდა იაჩიკის კრება. ამ იაჩიკაში ვირიცხებოდით შემდეგი პირები: 1) მიხა ბოჭორიშვილი, მქედელი, 2) არაქელა ოქუაშვილი, უფროსი ზეინკალი, 3) გიორგი მარსაკოვი, უფროსი ზეინკალი 4) გიორგი ჩხეიძე, მხატვარი. 5) ზაქარია ჩოდრიშვილი, მღვარ ორთქლის მანქანის მემანქანე. 6) სოლომონ აზმაიფარაშვილი, ფარსუნკის მკეთებელი, 7) ალექსანდრე ნაცვლოვი, რკინის მხარხველი, 8) ვასო სუხიშვილი, უმცროსი ზეინკალი, 9) გიგო ლელაშვილი, მეთუნე, 10) ვასო ნარიშკინიძე, მეთუნე, 11) სამსონ ცერაძე, მოწაფე იარაღის საკეთებელში, 12) ყყლობა სოლოლაშვილი, ღურგალი და კიდევ სამი ამხანაგი, რომელთა გვარები არ მოგინდება. თავჯდომარე იყო გიორგი ჩხეიძე.

დღის წეს რიგში იყო სხვათა შორის თუ როგორ უნდა გვედღესასწაულნა პირველი მაისობა.

იმ დღეს დღის 7-8 საათზე მივედით საყუდში. იქიდან გიორგი მარსაკოვმა მიგვასწავლა არაქელა ოქუაშვილთან, რომელიც სცხოვრობდა

ბღანაბალადევში (ლენინის უბანი), ახლა რომ პლენანოვის სახელობის თეატრია, იმის პირდაპირ. ძია არაქელამ გაიშვირა თითი აღმოსავლეთისაკენ, კუკის ტბისაკენ, სადაც იყო დანიშნული ალაგი ჩვენი ყრილობისა. მე ტბის გზა ვიცილი, წყვედი. გზაში დავეწვი ჩემს ამხანაგებს გიგო ლელაშვილს და ალექსანდრე ნაცვლოვს, მათ თან მოქონდათ სასმელ-საჭმელი ჩვენი იაჩიკის წვერებისათვის. გზა-გზა ვხედებოდით ჩვენს ამხანაგებს, სიამოვნებით ვაძლევდით ერთმანეთს სალამს და ულოცავდით პირველ მაისს. სიხარული გვიმოკლებდა გზას. როცა მიუახლოვდით დანიშნულ ალაგს, გადახედეთ სერიდან ღ დავინახეთ ძირს ხევში ადრე მისული ამხანაგები, სიხარულმა ავეიტაცა და ჩავიბრინეთ ფერღობზე, შეუერთდით მათ. ვიპოვეთ ჩვენი იაჩიკის წვერებიც. ყველას თავიანთის საქმელ-სასმელი თანა ჰქონდათ. მოვგროვდით 500 მდე კაცი. ყველაზე ბოლოს მოვიდა არაქელა ოქუაშვილი თავისი დიდი თეთრი ძაღლით. თან მოიტანა წითელი დროშა. გაიშალა სუფრები, დაესხედით ყველანი. ის იყო დავიწყეთ ჭამა, რომ მომესმა რომელიღაც ამხანაგის ხმა: გაუმარჯოს მუშების საერთო შორისო დღეს, რომელსაც ჰქვიან პირველი მაისიო და სხვა... ჩვენ

ქუჩის ქალი

დარბაზის სიმშვიდეს არღვევს ვაშას ძახილი, ტილო იშლება ფერად სურათებით, „ვაშა არსენა!“ არის გამოძახილი, არსენა ჩაუვლის წინას თვალ ჩაქნევით... არის აღტაცება... სინაზე... სიბრაზე ბატონთა მოქცევა ჩაჰკლავს სულის თენას... შეწყდა სურათები.

დარბაზი ინთება ელექტრო ქაღებით. კედლებზე გაკრულია აფიშები: **ხვალ უკანასკნელათ იქნება ნაჩვენები ყაჩაღი არსენა.**

ლამის 2 საათია. იცოლება დარბაზი. ზეცას მოუხამს კუპრის მანტია... ბნელ ქუჩის კუთხეში ვიღაცა სიბრაზით ჩურჩულებს: „არავინ არის, წავიდეთ კატია!.. ჩაუვლი გულ ნატყენი, ის კი მუშტრის თვალით,

ჩაგხედავს თვალში, თვალში უცნობის, ვიღაცას სახელსაც გიწოდებს მთვრალი... ..არის წამება გამოუცნობი...

— რათა ხარ დობილო სულით დაცემული, ლუკმა პურისთვის სხეულსა რად ჰყიდი? ო. დაჰმე ეგ ყოფნა, დაჰმე შენ წარსული, ახალი ცხოვრების გაძღვევი ხიდი, რომ სპეტაკ შრომით ირჩინო თავი; თავისუფალი ქალებთა შორის, ჩქეფავს ცხოვრება დაუღალავი, დრო არის ბრძოლის, დრო არის შრომის!.. ჩვენ ვსტედავთ ყოფნას ახალს მზიანსა, ჩვენში არ არის ჩაგრული, მინა.

ვერვინ წაიყვანს „თავადიანსა“ ბრძოლის ხანძარი გადაევიანა ძველსა სამყაროს...

ნუ შეკითხები. ნუ, ნუ ძმობილო. ერთხელ მეც ვიყავი თავაზიანი. მეც მყავდა ღედა, მყავდა მამილო, მჭონდა მე ყოფნა ნათელ-მზიანი შაგრამ. ო, მამა ციხეში მიკვდა ღედამაც დარდი ვერ აიტანა... სხვა კი მომვლელი არავინ მყავდა, და დავჩრი ობლად დავჩრი პატარა 12 წლისა...

მაგრამ ეჰ, ან და რა საჭიროა, გაიბო ჩემი ცხოვრება სრული ჩემი ესეთი უბედურების, დამნაშავეა მხოლოდ წარსული.. დაუნდობია წუთი სოფელი, მანვე წამართვა პატონსება

ირველივე წამება... უყენით ბნელი... ცრემლის ზღვა არის ამოება!..

და, დღეს ქუჩებში თუ დავეთრევი, სიკვდილში ელის სული სიმშვიდეს!.. მოკვდები ასე ღამის ნათევი მე ქუჩის ქალი. ქუჩა მიმიღებს

მისივე აღზრდილს... ვინ გამიკითხავს? ვინ დამიტყუებს?..

ვის დასწყვიტს გულსა ქუჩის ქალი? არავის არა!.. ბოლოში აღსაესემ, ცრემლების ჭრქევით დაჰხარა თავი.

კინო სურათები მიმოჰქრის ეკრანზე, დარბაზი ღელდება გრძნობებით მთვრალი... გარედ ბნელს ქუჩაში... გარეთ ცივს მიწაზე, სიკვდილს ებრძოდა ქუჩის ქალი!..

ონისიმე კვიციანი

მთაზული

ბაღნარში მინახავს უბრალო, სადა ყვავილი. სახელი არც კი ჰქვია მას... არავინ იცის მისი არსებობა...

ვარდ-ვიორგინებს მიჩვეულნი არ შეაჩერებენ მასზე თვალს, თორემ რომ მიექცივნათ ყურადღება, მიხვდებოდნენ, თუ რა მომხიბლავი, თვალ-მახარა რამაა თვისი უბრალოებით...

მის სათუთ ფოთოლთა ოდნავი შრიალი იღუმალს რამ ზღაპარს მოგვითხრობს, მაგრამ ვინ მიხვდება მის ენას, ვინ შეეცდება გაიგოს თუ რას გვეტყობება ყვავილი, რომელიც ისე შეუშინველია, რომ სახელიც კი არა აქვს და არც თუ ვინმემ იცის მისი არსებობა...

II

ძოწებითა და ნოხებით მორთულს სასახლე-ში მიინახნა ყვავილოვან ჰასაკში მყოფი მოახლე...

ილლია დაკარწხებული... ხელებ დაშარული... სახე შემურული...

მხოლოდ თვალები შერჩენია, რომელშიაც მკაცრ სილატაცეს არ ჩაუღვენთებია სისაძაველ და გარყენილება...

ერთხელ მომიხდა ვწვეწვნიოდი სრა-სასახლე-ში მცხოვრებ ბედისგან გალაღებულებს... მასპინძლები ჭიჭინით გამოიშალნენ...

ჩვეულებსამებრ ყველას დაასწრო მოახლემ და პირველი მოაფრინდა კარებს...

აშვი-მამიყთა ზრდილობა მოითხოვს, რომ ვით ბლაკინის ვეშთხვითა ფუნთარუმა ხელზე..

დაშაქრულ ქათინაურებისა დაუტკობ აზიზი სმენა...

მე კი არ ვაქცევ მას ყურადღებას... მე მომიხიბლა ფლასებით მოსილ მოახლემ...

მე პირველ ყოვლისა მას მივესალმე... იგი შეკვრათა...

ჩვეული როდია ასეთს მოაწყობას... სხვა სტუმრები სრულებით არ ამჩნევენ მას...

— მაშ რას ნიშნავს ესა?.. ხომ არ დამკინის?.. ჰფიქრობს იგი და სწუხს... ჰფითრდება...

დაკვირვებისხარ თუქურ ვარსკლავს განთიადის სხივებისაგან ვაცრცილს?.. სწორედ ისე ილეოდა მოახლე.

— განა რა დამიშვებია, რომ ასე გამაბიბროს... სასიციოცხოლო გამზიდოს ისედაც ბედისაგან დაჩაგრული... უყისმათო...

ის მალე შევერინა და ეშხით აფანცქალდა, როცა ჩემმა თვალებმა დაუწყეს დაყვება:

— რა კარგი ხარ მაგ ძონძეშვიც... რად მიგაჩნია თავი ბეჩავად... შენ მდიდარი ხარ. როგორც ზღვის ნივარაში ობოლი თვალი...

დასახლის რას უყურებ... მართალია იგი გათქვირებულია სინებოვით, მაგრამ ფუქსავატ ცხოვრებას უკვე ჩაუფრუქნია მისი გრძნობა...

გამოურეცხნია მისი გული... გაუხუნებია მისი თვალები...

რა უყოდ, თუ იმის აბრეშუმის ტანისამონივით შენს ძველმანს შარი-შური არ გააქვს... რა უყოდ, თუ იმასავით ხელები სურნელოვან ნელ საცხებლით არა გაქვს ჰკურებულო, — შევ მაინც სჯობნინარ მას სწორედ ისე, ვით კრიალა თაღლითს წყალ-წმინდა მარგალიტი...

დაინახეს ჩვენი უხმაურო საუბარი დიასახლისმა თავისი ქალებით და...

მოპირქუშდნენ... წყრომის ხობხოშვლა წამოუშინეს... აიფხორნენ...

როგორ მომიტყებენ ასეთ უბრდულობას, ხეჩრობას...

ძიმიღეს, მაგრამ ვაი ასეთ მიღებას... ისხდნენ ცხვირპირ გასიებულნი და ხმას არ იღებდნენ.

მხოლოდ შეკოპიწებული შუბლი და ამღვრულ თვალთა მეტყველება კარგისკენ მიჩვენებდა გზას... ისინი უსიტყვოდ მახანღურებდნენ...

რეგენები!.. მე მხოლოდ შემთხვევით შევიარე... თვითაც რომ არ გადმომიკეტონ ურდული რა მინდა მე მათთან?.. რა მინდა იქ, იმ სასახლეში, რომელიც აუხს წარმოადგენს გარყენილებისას...

მე პლბეტური სიამაყითა და გაუთლგობით ეშორდები მათ...

მინდა მხოლოდ გავიგო იმ მოახლის ცინობა...

გამოვკითხო თავგადასავალი... აი ვხვდები კიდევ კიბებზე...

მაგრამ...

ეს რა მესმის... რა მესმის მოახლისგან... — დამივიწყე, კეთილო, დამივიწყე... ჩვენ ველარ შეხვდებით ერთმანეთს... ხვალ ქალაქიდან მივედივარ ღედა-ბუღიანად... მივედივარ თუცხოეთში...

შემოდგომის დამქნარ ფოთოლთა შრიალით ჩამეღვენთა ეს ნაღვლიანი სიტყვები ყურში და მოიხურა კარი...

ალარ მინდა, არა, ალარ მახარებს გაზაფხული...

იგი ველარ გამიტაცებს სიხარულის მთებისკენ თვისი ზურმუხტის მერნებით...

ხვალ ორბის სიმხვევით ალარ წამოვიტყობი მზის შესახვედრად...

ხვალ ღიძილით ალარ გაუწოდებ ხელს ყვავილების გაწყიდავს, რომელიც ყოველ დღეს ნაირ-ნაირ ყვავილებს მახვედრებს ხოლმე გზაში...

მე ნაღვლიანად ვეტყვი: წალღე, ძმობილო ეგ ყვავილები ბედნიერებს...

გლახის სიმღერა

ახალი სოფლის მუშა ვარ,
დამძლევი ბევრი შხამისა;
ახალ ქვეყანას ვაშენებ
და იმედი მაქვს ამისა...
ძველი სოფლის ადითი,
ალარ გვარგია ალარა;
აწ ვეღარ ვივლით ძველი გზით,
მან ჩვენი სახე დალარა.
დღეს ალარ გვებრძობს მეხარკე,
მებატონე თუ მღვდელია;
ყველას იმედი ჩაუქრა,
ნაცარცვი შემოვლია.
გლებზობამ შეგვკრათ კომუნა.
ავამუშაოთ ძალები;
ქალაქი ძმურათ ხელს გვიწვდის,
მტრებს დაუყენოთ თვალები...

ხიღისთაველი მუშა

სურვა მანისი

ამხანაგებო, გამოდით გარეთ!
მუშათა კლასი ზეიმით ესტკეპებით,
დღეს ზღვა-დროშებით შემოვიაროთ
დედა-ქალაქის ყველა ქუჩებით!

ჩვენი მანისი აქ დაიბადა.
იგი ნამდვილი შვილია ქუჩის,
ხშირად ჩაუტკავს წყურვილის მად
ჩვენივე სისხლით... ჩვენ გადაურჩით.

ხედავთ დარბაზებს დაეცა მენი,
მტერი ძლიერ სუნთქავს, ფრთა შეაკეცილი,
მძლავრი კავშირი მუშა და გლების
იპყრობს მსოფლიოს შეუწყვეტლად.

ჩვენ ტრფობის ალი ყველგან ავანთეთ,
და მძლავრ კოცონში ბორკილი იწვის,
მსოფლიოს ძლიერად გადავანათეთ-
და გვიხარია სიწითლე მიწის!

ფ. ნაროუშვილი

დედაქალაქი

მე ალარ ვარ ბედნიერი...
მე გამიწყდა ზღაპარი მშვენიერებისა...

III

გინახნიათ ბაღნარში უბრალო, უსახელო
ყვავილი?..

ამ ყვავილებას კაქრები ცქრაალ ოუნ და
ნაზობენ, ვით იმ მოახლის თვალები, რომელ-
ნიც ალერსით გამოჰპრთიან ქვაბების მურით
შემქვარტლურ სახიდან...

ვინ ცდილა დეგლო ყური ამ ყვავილების
ტიტინისათვის?..

ვის მოუქვდა აქიქვან ქალიშვილ თვა-
ლებში, რომელნიც ვილაცას ეძებენ, ვილაცას
მოუხმობენ, ვილაცას ჰპირდებიან უსაზღვრო
ბედნიერებას...

ეჰ, ბევრს არ ესმის ის ძახილი... არ ესმის...

დ. თურდოსპირელი.

მარტინ ანდერსინ ნეკსე.

უცხოები ქალი

(დასასრული).

— მივედით. — სთქვა ჩემმა თანამგზავრმა
და შევიდა კიშკარში.

მან გამომიწორა თავისი თბილი ხელი და
წამიძღვა ბნელ დერეფანში, რომლის ბოლო-
ში კარები შევნიშნე.

კარს უკან კი აღმოჩნდა მშვენიერი მან-
სარდა, მზის სხივებით განათებული და გამ-
თბარი, საიდანაც, როგორც მალაღი მთიდან
მოსჩანდა მთელი ქალაქი.

ქერი ცოტათი დაქანებული იყო. ერთ კუთ-
ხეში იდგა ლოგინი, მეორეში კი — დივანი.
დივანზე იწვა ახალგაზრდა კაცი, ნახევრად
ჩაცმული, გამხდარი სახით.

ჩვენსკენ იცქირებოდა.

— აი, როგორც იქნა ვიპოვე და მოგიყვა-
ნე იაკობ, — უთხრა ახალგაზრდა ქალმა.

უსაზღვრო თბილი გრძნობა მოსჩანდა ქა-
ლის თვალებში, როცა ის ქმარს უტკერდა.
ავადმყოფი წამოდგა, თავისი გამხდარი ხელე-
ბი თმებში ჩაივლო და ყურადღებით დამა-
თვალევია მე.

როცა ახლო მივედი, თავისი გამხდარი ხე-
ლები მან მაგრად ჩასჭიდა ჩემს ხელებს და
რაღაც გულს ამაჩუყებელი გრძნობა მოაწვა
ჩემს გულს.

მივიხედ-მოვიხედე.

— ბავშვი სად არის, — ვიკითხე მე.

არაჩვეულებრივად მოხდენილი ქესტით
ქალმა ხელი გულზე დაიდო.

— ახლა კი მე დაგტოვებ თქვენ, — სთქვა
უცებ მან და მოვეცილდა. — მე უნდა წავიდე.
ავადმყოფის თვალებმა ის კარებამდე გაა-
ცილეს.

— იცი, — სთქვა ქალის წასვლის შემდეგ
ავადმყოფმა, — როგორ გავიგეთ თუ ვინ ხარ
შენ? სურათით, რომელიც წიგნში იყო მო-
თავებებული... რა კარგი არის, რომ შენ ჩვენ-
თან ხარ.

— მე შენს ცოლს შევხდი საპარფიუმერო
მალაზიაში. მითხარ... ის ხომ პროლეტარული
წრიდან არის გამოსული?

— არა, — ის არის გენერალ S-ის შვი-
ლი, ერთი იმთითავანის, ვინც წაავა ომი და
ახლა სურს თავისი მარცხი ჩვენს ზურგზე აი-
ნაზღაუროს.

— რას აბზობ? გენერალ S-ის შვილი? იმ
არამზადისი?

— დიახ, ეს საუცხოვო არსება იმ ჯოჯოხე-
თის მოცუქულის შვილია. მან ფიცი დასდო
რომ დედა მიწის პირიდან აღგვევის ჩვენ... მას
საამისოდ მთელი სისტემა აქვს შემუშავებული
როგორც პირველი მე ვიყავი. ვერაფერი ვერ
მომიგონეს ისეთი, რომ ჩამოვედრჩევით. მაგ-
რამ მე მაინც საშიში ვიყავი... ყველაზე უფ-
რო ადვილი იქნებოდა ჩემი მოკვლა ქუჩაში,
„შემთხვევით“ მე ყოველდღე ველოდი ჩემს
საკანში ოფიცრებს, რომლებიც წამიყვანდნენ

და ღამის წყვილიაღში მოკლედ გამისწორებ-
დნენ ანგარიშებს.

ასეც მოხდა. ღამით ისინი მოვიდნენ ჩემთან
რევოლვერებით შეიარაღებულები და წამა-
თრისეს. მე დარწმუნებული ვიყავი, რომ ყვე-
ლაფერი გათავდა. მაგრამ მე წამიყვანეს სად-
ღაც ქალაქ გარეთ. იმის ნაცვლად, რომ და-
ველრჩე მე, ოფიცრებმა დამტოვეს ვილაც
ახალგაზრდა უცნობ ქალთან და გაქრენ. რა-
ღაც საშინელ მდგომარეობაში ჩავარდი. მე
არ შევმინდებოდი, არ შევედრებოდი, რომ
ეს პოლიციელი ყოფილიყო, რევოლვერით
ხელში. მაგრამ ქალი?! თითქოს ხელფენ შე-
ბოქილი ვიდექი მის წინაშე.

— შემდეგ? — ვკითხე მე.

— დანარჩენი ყველაფერი იცი. მე და იო-
ჰანა უბედნიერესი ადამიანები ვართ დედა-
მიწაზე.

— ჰო... კი... მაგრამ როგორ მოხდა ეს ყვე-
ლაფერი?

— სულ უბრალოდ. იოჰანამ, — ალბად გა-
მოსთქვა სურვილი თავისი თვალებით ეხილა
ერთი ვინმე იმთითავანი, რომელნიც ასე თავ-
ხედათ და უდიერად არღვევენ საზოგადოე-
ბრივ წესრიგსა და მშვიდობიანობას და გენე-
რალმა წამიყვანა ის დაკითხვაზე. მან მოისმინა
ჩემი სიტყვა და გადასწყვიტა ჩემი გადარჩენა.
მან მოისყიდა დარაჯები და ისინი ოფიცრე-
ბის სახით მოვიდნენ ჩემთან ციხეში და „და-
საკითხავად“ წამიყვანეს. ყველაფერი კარგათ
გათავდა.

უკანასკნელ დრომდე ისინი დარწმუნებული
იყვნენ, რომ მე ცოცხალი არა ვარ მაგრამ
უკანასკნელ ხანებში, არ ვიცი რატომ, მათ
ათ კვლავ ეჭვები აღეძრათ და დაიწყეს ჩემი
ძებნა. რასაკვირველია, ასე არ შეიძლება დიდ-
ხანს გაგოძელდეს. ისინი უკვე წააწყდნენ ჩემს
კვალს.

— შენ საზღვარ-გარეთ უნდა გაიპარო.

— აი სწორეთ ამაზე მინდოდა შენთან მო-
ლაპარაკება. არც წასვლა, არც გაქცევა მე
უკვე არ შემიძლია. მე ძლიერ ავათა ვარ. მე
აუასოდეს არ შემშინებია სიკვდილის. ჩემი
ცხოვრება კი ისე საესე იყო, რომ შემიძლია
თქმა: კმარა! ჩვენი დრო მკაცრია, ადამიანები
ჩქარა იცრიცებიან. მე დავილაღე. რასაკვიო-
ველია, ავადმყოფობის გამო... მე არაფერი
მაქვს სიკვდილის საწინააღმდეგო, მაგრამ მა-
თი ხელიდან კი არა... გინდა უდიდესი სამსა-
ხური გამიწიო?..

— რატომ არა, — ნახევრად ლულულთით
უბასუხე მე.

მან გაიღიმა.

— არა, მე იმაზე არ გელაპარაკები. იმას
მეც ვიშოვი... რატომ აშინებს ხალხს სისხლი?
აბა რას წარმოადგენს ყველა რევოლუციო-
ნერების სისხლი იმ სისხლთა შედარებით

*) იხ. „ჩირადანი“ № 7—8.

რომელიც მსოფლიო ომმა დაღვარა... არა აი
რა მინდა გთხოვო. როცა მე აღარ ვიქნები,
მინდა იკისრო ზრუნვა ოპიანასა და ბავშვზე?
მე თავი დაუქენი, მან ხელები მოუჭირა ჩემს
ხელებს.

— გონობ თუ არა რას გაბარებ? ყველაზე
შვირფხავს, რაც მე მაქვს. მე გაბარებ ჩემს
სულს. ესაა კი წადი. მე დავიღალე...
კვლავ თავისი ხელები ჩემს ხელებს მოუჭირა.
— პელე—წაიჭურჩულა მან და კედლისა-
კენ გადაბრუნდა.

მარკ ტვენი.

(გარდაცვალებიდან 15 წლის შესრულების გამო.)

მარკ ტენი, ცნობილი ამერიკელი იუმორისტი თვისი ცხოვრებით ძლიერ მოგვაგონებს ცნობილი რუს მწერალს მაქსიმ გორკის: 12 წლის ობლათ დარჩა და ხეტიალში გაატარა ყმაწვილობა, შემდეგ ასოთ ამწყობობას შეუდგა, დიდხანს ერთ სამუშაოზე ვერ ძლებდა და მაღაროებში გადავიდა შავ მუშათ, შემდეგ მეწისქვილე იყო, ძლიერ ადრე დაიწყო წერა.

თავისი ფსევდონიმი მარკ ტენი (მისი ნამდვილი გვარია — ს. ჟლემენს) მწერალმა სულ უბრალოდ ამოირჩია, დიდ ხანს მასზე არ უფიქრია. მარკ ტენი ერთ გემზე მსახურობდა. ერთხელ მან თავის ამხანაგებს წაუკითხა მოთხრობა, რომელშიც გემის კაპიტანი ყავდა აწერილი. მეზღვაურები აღტაცებაში მოვიდნენ და ჰკითხეს როგორ ფიქრობს, მოთხრობის ქვეშ რას მოაწერს?

სწორედ ამ დროს გაისმა ხმა მეზღვაურის, რომელიც ზომავდა ზღვის სიღრმეს: Mark twain („აღნიშნე ორი სუენი“).

მშვენიერია, — სწორედ ასე მოვაწერ, — სთქვა კლემენსმა.

ახალმა სახელმა სრულიად დაავიწყა ყველას მისი ნამდვილი გვარი.

ის სიადვილე, რომლითაც მარკ ტენმა გადასწყვიტა ეს პირველი სამწერლო საკითხი, მისი დამახასიათებელი თვისება იყო.

ხეტიალმა, ათასმა გაჭირვებამ, რომელიც მარკ ტენმა გამოაიარა თავისი ცხოვრების პირველ პერიოდში, აუარებელი მასალები მისცემას.

მისი ნაწერები „პრინცი და მთხოვარა“, „ტომის თავგადასავალი“ და სხვ., ნორჩი თაობის უსაყვარლესი წიგნებია.

მარკ ტენმა ბევრი გაჭირვება გამოიარა. ხან შიმშილით კვდებოდა, ხან სასახლეს აგებდა, მაგრამ ოქროს მონა არას დროს არ ყოფილა. ერთხელ ინგლისის მეფემ საუბარის დროს ნიშნათ „წყალობისა“ მარკ ტენს „მეგობრულად“ ხელი დაჰკრა მხარზე. მარკ ტენმაც ასე უპასუხა. თავის თავს მეფეზე დაბლა მდგომათ როდი თვლიდა. სიტყვა ადამიანი, — მის ნაწერებში ისეთივე სიამაყით იხმარება, როგორც მაქსიმ გორკის ნაწერებში.

რწმუნა ადამიანისადმი, მისი ძაღლებისადმი, უსახლერო სიყვარული გაჭირვებულ თაღმი, საშინელი სიმუღვილი მყვლეფელებისადმი — იმ რა გამოსჭვივის მარკ ტენის ნაწერების ყოველ სტრიქონში.

გ. ბ.

გლუხის სიხარული

დავთესე ყანა, სამი დღის
ბუნება შივა ტრიალებს
თავთუხს თავთავი წაუსხავს
ცეცხლის ალივით ტრიალებს.

**

თუ სეტყვამ არ წამისდინა
ნამგალო გაიკრიალებს
მღერა „ჰოპუნას“ დავძახებ
„მუშური“ დაიკრიალებს.

**

ხედმეტს ჰირნახულს გაეყიდი,
ფულებსაც ჩავიჩხრიალებ;
შეფოსავ ტიტველ ცოლშვილსა
სხვისაგან აღარ ვივალებ.

**

სხვას არ მოვსტაცებ არაფერს
ანაოხრანატიალსა
ჩემგან ნაშრომსა ჰირნახულს
მომძისაც გაუხიარებ.

ლაკის პირელი.

ქეპთა მონები, —
ტრემლს ღვრიან ცხარეს.

—
აქ კი, თბილისში,
აზღვევებული
როგორც მთლიანი
ერთი კრებული
ზეიმობს ხალხი
შრომის დღეობას
და პროლეტარულ
კაცობობას
უგზავნის სალამს,
მხურვალე სალამს,
და ევიცება
ერთობას,
ძმობას!

—
და დილაც,
პირველ მაისის დილა,
სხივთა ძაფებით
გვიქარგავს ალამს;
როგორც ყაყაჩო
ისე გაშლილა
და ჩვენს სიხარულს
ისიც ვერ მალავს, —
გვიგზავნის სალამს!

—
ასე იცინის
წითელი დილა,
წითელი მზე და
წითელი ზეცა;
მსოფლიო იქცა
წითელ სიცილით,
წითელ სიცილით
ვიცინი მეცა!

გ. ქუჩიშვილი.

წითელი დილა

საპირველმაისო.

იცინის დილა,
მაისის დილა,
წითლად იცინის
კაშკაშა ზეცა;
ხმელეთი იქცა
წითელ სიცილად,
წითელ სიცილით
ქათქათებს მზეცა!

—
ვიშ, აღტაცებზე!
ვიშ, ნეუარებზე!
გულმა სამღერლად
დაიფთხირიალა
დღეს წითელ არწიქს
დაედარება
წითლად მფრინავი
დროშა შრილა!

—
როგორც მთლიანი
ერთი კრებული.

ხალხი ქუჩებში
გამოიდგარა;
და სატრიუმფოდ
ამღერებული
ქალაქი მქლავრად
ააზანხარა.

—
დროშების წყება
წითლად მზუქარა
მოდის, მოდულავს
წითელ მდინარედ
თბილისის გულმა
დაიმუქხარა
და გადასძახა
ჰიშნი იმ არქს,
სადაც მშრომელთა
მილიონები,
ოქროს ზოდისებ

ა. ბეზიმენსკი.

ღ ღ ე ს .

დღეს
 ბრბოვებთ გამოდიან
 ქალაქის ქუჩებში.
 დღეს
 გამოვიდა ნაპირებიდან
 ხალხთა ძლიერი სული.
 დღეს
 ბილიკები
 და ხიდეები:
 ყოფილის—
 წარსულის
 გადამწვარია.
 ყველაზე უძლური—
 დღეს მძლეთა-მძლეთა
 თავისუფალ ქვეყნისა.
 დღეს შეერთდებიან
 ბარაბანების ამაყ მკერდებზე
 მებრძოლთ გულები.
 დღეს—
 როგორც მზე:
 ყველას ამშვენებს—

სისხლის ფერი:
 მკერდზე ბანტები.
 დღეს...
 მაგრამ—
 არა დღესთვის მარტო...
 არა დღესთვის მხოლოდ—
 დაინგრა ზღუდე:
 და
 კლდეები უზარმაზარი.
 დღეს პლაკატებზე
 ასწიეს ზეცა—
 ფრინველთ ფიქრების.
 დღეს—
 სქედანვე ძლიერების
 ვარსკლავთა ლურსმნებს...
 დიდება შენ
 დღეს—
 მშობელს მომავალ
 დღეებისას.

თარგმ. პ. ოდ—ლი.

მოსკოვის სამხატვრო თეატრი

მეXIX საუკუნის მიწურულში ნემიროვიჩ-დანჩენკოს და სტანისლავსკის მეთაურობით რუსეთში დაარსდა ე. წ. მოსკოვის სამხატვრო თეატრი. ამ თეატრის დაარსება შემთხვევითი მოვლენა როდი იყო რუსეთის თეატრის ისტორიაში. ეს იყო ისტორიულად აუცილებელი შედეგი იმისა, თუ რასაც ქონდა ადგილი რუსულ სცენაზე. იქ იყო ვაბატონებული სრული უცილობა, პიესის დამახინჯება და ისტორიულ სინამდვილის გაქარწყლება. რუსეთის თეატრის განვითარების პროცესში წარმოშობილმა და აღზდილმა თეატრმა არა მარტო რუსეთის არამედ მთელ განათლებულ კაცობრიობის ყურადღება მიიპყრო: მოსკოვის სამხატვრო თეატრის უკანასკნელმა (საბჭოთა კავშირში ჩამოსვლამდე) გასტროლმა ევროპის და ამერიკის დედა-ქალაქებში, როგორც მაყურებლებში, ისე პრესაში დიდი თანაგრძნობა და მოწონება გამოიწვია. პირველი შეხვედრით საკვირველია ასეთი გამარჯვება. დღეს, როდესაც ევროპამ და მით უმეტეს ამერიკამ კინემატოგრაფის ტენიკის უკიდურეს განვითარების ფორმებს მიადგინა, „სამხატვრო თეატრი“, თეატრი უდრესათ რეალისტური, გაასოცარ გამარჯვებას იხევეს. იბადება კითხვა:—სად უნდა ვეძებოთ ასეთი გამარჯვების მიზეზი? ამის მიზეზი ჩვენის აზრით ამაშია, რომ დღეს, როდესაც თეატრის კრიზისზეა ლაპარაკი უქველათ დიდ შთაბეჭდილებას გამოიწვევდა მოსკოვის სამხატვრო თეატრის მიერ მოხდენილი გენიალურა ცდა რეალიზმის და სიმბოლიზმის შერევების. თანამედროვე რეალიზმის თეატრმა ნატურალიზმის თეატრის სინაზრად, უსიკოცლოა ჩამოაშორა ერთის ამხრივ, მეორე მხრივ კი მისტიციზმის თეატრს მარტოდენ

საიდუმლოებისაკენ ლტოლვის წყურვილი და ამ ქვეყნიერების უზარალო სიმბოლოდ ქცევა მოაიკლა და დანარჩენის შერიგებით, შექმნა—ფსიქოლოგიურ რეალიზმის თეატრი. ამ თეატრმა სავსებით გასწყვიტა ქავეზირი რომანტიზმის თეატრთან, მან დაგმო მისტიციზმის თეატრიც, მხოლოდ უკანასკნელისგან გადმოიღო სიმბოლიზმის პრინციპები. ამგვარათ მან უარყო თეატრის მისტიური მხარე, ხოლო სიმბოლიურს ახალი გაშუქება მისცა. რეალურ სახელ აქცია. შემცდარია ის აზრი თითქოს სამხატვრო თეატრი ცხოვრების სხვადასხვა ტიპებს კონკრეტული სინამდვილით აგვიწერდეს, წინააღმდეგ აქ ყოველი ტიპი სიმბოლიური ხატება და არა ასლი არსებულის. ნხოლოთ საქმე იმაშია, რომ სამხატვრო თეატრის სიმბოლო რეალურია და აქ არის მისი განსხვავება მისტიურ სიმბოლოთა სამეფოსაგან. რეჟისორი მხოლოდ მაშინ ჩასწვდება ავტორის სულისკვეთებას, მაყურებელს მხოლოდ მაშინ გაანცდევინებს დასახულ იდეალს, როდესაც ის დიდის დაკვირვებით და გულდასმით შეისწავლის იმ პირობებს, რომლებშიაც ტრიალობდენ ამა თუ იმ პიესის გმირები. საკმარისია ვავიხსენოთ ამ თეატრის მიერ მოხდენილი ეტნოგრაფიული ექსპედიციები სილენიაში, რადგან შექსპირის ერთ-ერთ პიესაში, რომელსაც ისინი სდგამდენ, მოქმედება სწორედ ამ მხარეში სწარმოებდა. ანდა მსახიობ კაჩალოვის მიერ მთელ რომის ისტორიის დაბეჯითებითი და დაწვრილებითი შესწავლა იულიოს კესარის როლის შესასრულებლათ. გარეგან ეფექტები—სანახაობა არ აინტერესებს სამხატვრო თეატრს, მათ დადგამაში თქვენ ტენიკურ მიღწევებს—ტრიუქებს, ვერ

დანიხავთ. დადგმის გარეგანი ეფექტი მხოლოდ იმდენათ იტაცებს ამ თეატრს, რამდენათაც ისინი აღრმავებენ ტიპის შინაგან განცდას; ეს განცდა კი ყოველთვის სინამდვილეს უნდა შეესაბამებოდეს, თვით ცხოვრების ტრაგედიის ილიუზიას ქმნიდეს, ეს არის, როგორც უკვე ვთქვი ფსიქოლოგიურ რეალიზმის თეატრი, მაკრამ რამდენათაც ასეთია სამხატვრო თეატრი, იმდენათ საქმელია მისთვის რეპერტუარის საკითხი. მხოლოდ ისეთი მწერალი, რომელიც სავსებით რეალისტურ, მარტივ და სადა ფორმებში შეეხება ადამიანის სულის უღრმეს მხარეებს, მისაღებია ამ თეატრისათვის. მწერალს, რომელიც ყოველგვარ ბუტაფორიის, სანახაობის გარდა გავიანცდევინებს მის შემოქმედების იღუმელ ძალას საკვიროებდა სამხატვრო თეატრი. ასეთი იყო რუსეთის სინამდვილეში ა. პ. ჩეხოვი. „ჩეხოვი, სწეს. ნ. ეუროსინ თვის საგულსხმო წერილში, პირველი სიყვარულია სანხატრო თეატრის, ხოლო პირველი სიყვარულს გულისხმობს ვერა ამოშლის.“ ჩეხოვი კი სწერდა თეატრის ხელმძღვანელს სტანისლავსკის: „სამხატვრო თეატრი საუკეთესო ფურცელია, რომელიც როდისმე დაწერიდა რუსეთის თეატრის ისტორიის წიგნში. ეს ერთად ერთი თეატრია, რომელიც მე მიყვარს.“ სამხატვრო თეატრმა, შეუძლებელს თავი დაანება, ოცნება ოცნებად დასტოვა და მტკიცეთ შეუდგა ისეთ თეატრის აღდგენის საქმეს, რომელიც მთელ მასალას ჩვენს ყოველდღიურობაში პოებდა და თავის ტრაგედიას ჩვენს საკუთარ ტრალიზმის სახლებებში გაშლიდა. ასეთ ამოცანების შესასრულებლათ საუკეთესო იყო ჩეხოვი. სამხატვრო თეატრმა შეიყვარა ჩეხოვი მიტომ, რომ იგრძნო მასთან ნათესაობა, სულაერთი სახლები. ხოლო ჩეხოვმა კი სამხატვრო თეატრი მიტომ შეიყვარა, რომ ამ თეატრმა შესძლო ავტორის სული და მისი ტრაგედია გადაეშალა; ამის გამო სამხატვრო თეატრში დადგმული პიესა მეტია ვიდრე ცხოვრების მშრალი სურათები, რადგან თეატრი დრამის აზრს ეძიებს, მწერლის შეხედულება ხსნის ამიტომ, როცა „სამხატვრო თეატრში“ ლაპარაკობთ უმთავრესად განწყობილების შექმნაზე უნდა (настроение) ილაპარაკოთ. სამხატვრო თეატრმა ყველაფერი გააკეთა, რის გაკეთებაც ძალუშს სცენას დრამატურისთვის. ჩეხოვმა კი ისეთი ამოცანები დაუსახა სამხატვრო თეატრს, რომელთა შესასრულებლათ თეატრი იძულებული შეიქმნა სცენიურ ხელოვნების ახალი პრინციპები შეექმნა, სცენამ განახორციელა დრამატურა, რომელიც მანამდე განუხორციელებლათ მიაჩნდათ, მაგრამ, ისტორიის ულმობელმა კანონმა სამხატვრო თეატრის რეკონსტრუირდან ამოშალა ჩეხოვი. ცხადია, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ თეატრი დაშორდა ჩეხოვს,— არა, ეს მხოლოდ იმას ნიშნავს, რომ ჩეხოვი პიესებით თანამედროვეობისათვის უკვე მიუღებულ გახდნენ. თვლითსში ჩამოსვლისას სამხატვრო თეატრი ჩვეულებისამებრ აღარ სდგამს ჩეხოვის არც ერთ პიესას და ეს სავსებით გასაგებია. რუსეთის დიდ რევოლიუციის შემდეგ ჩვენ ვეღარ მოვისმენთ „ალუბლის ბაღს“ (Вишневый сад), სადაც აღწერილია სურათი უნიადგო თავად-აზნაურობის, რომელიც აღვიღოს უთიმობს ახალ ბურჟუაზიას. აქ არის ტი-

რილი დაკარგულ ალუბლის ბაღზე, გაყიდულ მამულზე; დღეს ეს სოციალურათ გაუგებარია, დღეს ეს არავის გულში არ მოხედება. ესლა სამხატვრო თეატრი სდგამს ოსტროვსკის, ს. შელერს, მ. გორკის, კ. გამსუნს და სხვათა პიესებს. სამხატვრო თეატრის ერთ უდიდესი დამსახურება იმაშია, რომ მან პრინციპიალურათ უარყო სცენაზე „მნიშვნელოვან“-ს „უმნიშვნელო“-თა დიფერენციაცია. იქ აუცილებელი იყო რეჟისორის მტკიცე ხელი, რომელიც ცხადად გაარკვედა, რომ ხელოვნურ ნაწარმოებში არ არსებობს უმნიშვნელო წვრილმანი. ასეთი რეჟისორი მოველინა სამხატვრო თეატრს სტანისლავსკის სახით. ისევე, როგორც ღირიჟორის წარმართავს ორკესტრის მიერ მუსიკალურ ნაწარმოების შესრულებას, ასე რეჟისორი სამხატვრო თეატრში მესვეურებს მას და დიქტატორულად აწესებს ამა თუ იმ წესებს. ცხადია, რომ თეატრი ამის გამო დიდის პასუხისმგებლობით და დაკვირვებით ეპყრობა დადგმულ პიესებს, (აწყობს მრავალ რეპეტიციებს), რის გამოც აშკარაა დიდი რეპერტუარი ვერ ექნება.

ის პიესები, რომელნიც ტელიისში დაიდგმებიან, როგორც, მაგალითად, მ. გორკის „На дне“, ოსტროვსკის — „На всякого мудреца

довольно простота“, ტოლსტოის „მეფე თეოდორე“ და სხვა, თავიდანვე შედიოდა მათ რეპერტუარში. მაგრამ, როგორც ბეტხოვნის სონატა ვერ მოაწყენს მუსიკოსის სმენას, ისე მათი დადგმა, მუდამ სიამოვნებას გვირან მაყურებელს. მოსკოვის სამხატვრო თეატრი რამოდენივე-ხანს საბჭოთა რუსეთში არ ყოფნის შემდეგ, ისევე დაბრუნდა და ვანაგრობს ენერგიულ მუშაობას. აღსანიშნავია, რომ სამხატვრო თეატრის იდეური ხელმძღვანელი და სულის ჩამდგმელი სტანისლავსკი და ნემიროვიჩ-დანიენკო ემიგრაციაში არ ყოფილან და რუსეთში მუშაობდენ და მშობლიურ დრამას ემსახურებოდენ.

ზედმეტია ლაბარაკი იმ უდიდეს მნიშვნელობაზე, რომელიც იქონია სამხატვრო თეატრმა რუსეთის თეატრის ისტორიასა და კულტურაში.

ამ თეატრის წიაღიდან გამოვიდენ შესანიშნავი შემომქმედი—რეჟისორები მიეიზხოლი, კ. მარჯანიშვილი და მკედლიშვილი, რომელნიც მართალია იდეურად დაშორდენ ამ თეატრს, მაგრამ ახალ თეატრის ძიების ასპარეზზე უეჭველად დიდი რეჟისორის სახელი დაიმსახურეს.

o. o.

„აჯანყება იაროსლავში“. სცენარი შედგენილია პარტისის მასალის მიხედვით.

„პირველი მერცხლები“ „გოსკინოს“ ლენინგრადის განყოფილებამ დაამთავრა გადაღება დიდი მხატვრული სურათის „პირველი მერცხლები“.

„მასკარადი, ეკრანზე. ლერმონტოვის „მასკარადის“ ეკრანზე გადაღება განზრახული აქვს „გოსკინოს“ ლენინგრადის განყოფილებას

„დედოფალის შეთქმულება“. „გოსკინოს“ ლენინგრადის განყოფილების დაჯალღებით ა. ტოლსტოის და შჩეგოლოვის ცნობილი პიესა „დედოფლის შეთქმულება“ ეკრანისათვის იქნება გადაკეთებული.

„მეტყვე ტალა“. გარინის სცენარი წითელი ფლორის ცხოვრებიდან „მეტყვე ტალა“ დასადგამათ მიიღო „გოსკინოს“ ლენინგრადის განყოფილებამ.

„აღმოსავლური სურათები“. „გოსკინომ“ მიიღო დასადგამად კისელიოვის სცენარი „თურქესტანის მარგალიტი“.

„მოლა ნასრ-ედინი“ ეკრანზე. აღმოსავლეთის შემსწავლელი ასოკიაციის კანო-სექცია ადგენს სცენარს „მოლა ნასრ-ედინი“.

უცხოეთი

კინო ცნობების წიგნი. ბერლინში გამოვიდა კინო-ცნობების წიგნი, რომელშიც მოთავსებული აუარებელი ცნობები კინემატეგრაფიის თანამედროვე მდგომარეობის შესახებ, კინო-ორგანიზაციების მისამართები და სხვა.

კინო კონგრესი. მსოფლიო კინო კონგრესი მოწვეულ იქნება მიმდინარე წლის 8 ივლისს.

ახალი ფირმა. ცნობილმა რეჟისორმა სესილ დე-მილმა (თბილისმა ნახა მის მიერ დადგმული სურათი „უბრაგანი“) დააარსა ახალი კინო საზოგადოება კაპიტალით 20.000.000 მანეთი.

1.000.000 მაყურებელი. ნიუ-იორკის შტატის კინო თეატრებს ყოველ დღეში უახლოესად ერთი მილიონი მაყურებელი.

რეჟისორების კონგრესი. მიმდინარე წლის გაზაფხულზე პარიზში შეიკრიბება რეჟისორების მსოფლიო კონგრესი.

ხელოვნების ქრონიკა

საქართველო

მოსკოვის სამხატვრო თეატრის ჩამოსვლა. თბილისში ჩამოვიდა მოსკოვის სამხატვრო თეატრი კ. სტანისლავსკის მეთაურობით, რომელიც აქ გამართავს 12 წარმოდგენას.

მოსკოვის მცირე თეატრი. თბილისში ჩამოვიდა საქვეყნოთ ცნობილი პიანისტი ეგონ პეტრი, რომელმაც ჯერჯერობით გამართა 3 კონცერტი.

ნიკო გოციონის გამგზავნება. სახალხო არტისტი ნიკო გოციონიძე გაემგზავრა საზღვარგარეთ იქაური თეატრების გასაცნობათ.

კ ი ნ ო

რუსეთი

ფოსტელ მუშაკთა მუშაობა ეკრანზე. „პროლეტკინო“ მაისის პირველ რიცხვებში დაამთავრებს სურათს: „ბრძოლა დროისა და სივრცისათვის“ სურათის იღებენ სახალხო კავშირის მუშაკთა ცენტრალური გამგეობის დავალებით. სურათში ნაჩვენებია იქნება ტელეგრაფისტების და რადისტების მუშაობა.

„ლენინი და კინო“. სახელგამო უშვებს გ. მ. ბოლტიანსკის წიგნს „ლენინი და კინო“ წიგნში ორი განყოფილებაა: 1) „ლენინი კინოს შესახებ“ და 2) „კინო ლენინის შესახებ“.

მეცნიერული სურათები. მოსკოვის საგუბერნიო პროფ-საპოს კინო-სექცია ამუშავებს ოთხ სამეცნიერო სამრეწველო სცენარის „მანქანის ტრესტი“ „საფეიქრო მრეწველობა“ და სხვა.

„კულტკინო“. ამზადებს სურათებს „სანიმუშო სურათი ტუბერკულოზზე“ (სცენარი ლებოვსკის), „სართულების ბრძოლა“ (სცენარი არდოვის).

სურათები ქლეკის შესახებ. „კულტკინო“-მ დაიწყო გადაღება სურათების: „ქლეკთან ბრძოლის ცენტრი—დისპანსერია“, „ქლეკი—საბავშვო ჰასაკის ავადმყოფობა“, ქლეკი—გადაღებები სენია“.

ახალი სცენარები. „გოსკინომ“ მიიღო დასადგამათ ზახუბრინის სცენარი: „ქოხი ხიკალზე“, ლ. ნიკულინის სცენარი „ჯვარი და

მეზურია“ (ისტორია პატრის, რომელმაც უარი გინაცხადა საეკლესიო კონტრ-რევოლუციის სამსახურზე) და ლევიდოვის სცენარი „ორი ქვეყნის საზღვარზე“.

შესამე სახელმწიფო კინო-ფაბრიკამ დასადგამად მიიღო ლესკოვის სცენარი „შერლოკ ხოლმის შრომის მეცნიერულ ინსტიტუტთან“.

სურათები კავკასიის ცხოვრებიდან. მესამე სახელმწიფო კინო-ფაბრიკამ კავკასიაში (დაღესტანის რესპუბლიკაში) ვაგზაუნა კინო-ექსპედიცია სურათების— „აღათის ტყეობაში“ და „ხალიფების განძი“-ს გადასაღებად.

საბჭოთა კავშირის მდგომარეობა. ლეონ გედმა, ცნობილი ფრანგი სოციალისტის ქიულ გედის შვილმა, რომელმაც წარსულ წელს ინახულა მოსკოვი, წინადადება მისცა „გოსკინოს“ გადაიღოს სურათი, რომელშიც მოცემული იქნება საბჭოთა კავშირის თანამედროვე მდგომარეობა.

1905 წ. ეკრანზე. 1905 წ. ამბების ოცი წლის თავის აღსანიშნავად მზადდება შემდეგი სურათები: 1) „9 იანვარი“, 2) „1905 წელი“.

ლენის ამბები ეკრანზე. საექციონერო საზ-ბის „ლენოლოტოს“ გამგეობამ გადაღდა თანხა ლენის ამბების გადასაღებათ. სურათის გადაღება სახელმწიფო კინო-ტექნიკუმს დაევალა.

აჯანყება იაროსლავში. „გოსკინომ“ დასადგამად მიიღო ბოგატრიევის სცენარი

ოპერის სეზონის დამთავრება. 30 აპრილს „აბესალომ და ეთერი“-თ დამთავრდა სახელმწიფო ოპერის საჯანაუხულო სეზონი.

ძმ. ტანტების იუბილე ნ. მაისს ცირკის ცნობილმა მსახიობებმა-სატირიკოსებმა ძმ. ტანტიმ გადაიხადეს თავისი შეერთებული არტიული მოღვაწეობის 25 წლის იუბილე.

ცირკი სოფლათ. ცირკის ცნობილი მსახიობის დონატოს მეთაურობით შესდგა მოძრავი ცირკის დასი, რომელიც წარმოდგენებს გამართავს სოფლათ.

ჟურნალი „პროლეტარიატი“-ი. გამოვიდა და იყიდება პროლეტარული მწერლობის მემარჯვენე ფონდის „პროლეტარიატი“ ჟურნალის № 1. ჟურნალი შეიცავს 200 გვერდს და ღირს 1 მან. 50 კ.

„მნათობი“. გამოვიდა და იყიდება ჟურნალი „მნათობის“ № 3 (11).

ვ. ვ. ივანოვის მიწვევა. საქართველოს პროლეტკულტის გამგე ვ. ვ. ივანოვი რევი-სორათ მიიწვიეს მოსკოვის „კოლტინო“-ში.

პიანისტი ტერ-დავითანი. აღმოსავლეთური მუსიკის ცნობილი შემსრულებელი პიანისტი ოსეკ ტერ-დავითანი ახლო ხანში მიემგზავრება საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა ქალაქებში საკონცერტო ტურნეს მოსაწყობათ.

გ. ქუჩიშვილის საღამო. ახლო ხანში სიღნაღში გაიმართება პოეტ გორგი ქუჩიშვილის საღამო.

„პირველი მაისი“ დაიბეჭდა და გასასვლიდათ გამოვიდა კ. გულიაშვილის პიესა „პირველი მაისი“.

გლეხების თეატრი. სენაკის მაზრაში, მარნის თემის გლეხობმა გლეხებისაგან შეადგინა დრამატული წრე, რომელიც გამართავს მუდმივად უფასო წარმოდგენებს გლეხებისათვის.

სახალხო სახლი ლაილაშში. ადგილობრივ მცხოვრებლებსაგან არჩეულია საღამო-ნებლო კომიტეტი, რომელიც შეუდგება სახალხო სახლის აგებას დაბა ლაილაშში (ლენჩხუმი).

ოპერა ქუთაისში. 24 აპრილს ქუთაისში ადგილობრივი მუსიკალური ტენიკუმის ძალეებით დადგმული იყო საბავშვო ოპერა „წითელ ქულა“ და პირველი სურათი მე-3 მოქმედებისა დარგომიქსკის ოპერიდან „რუსალკა“.

საბავშვო მოთხრობები. გამოვიდა და იყიდება ი. მქედლიშვილის მიერ შედგენილი საბავშვო მოთხრობები.

„რემედანს“. საქართველოს კომპარტიის ცეკას განომცემლობამ გამოსცა სეზმან ერთ-წმინდელის ერთ მოქმედებიანი საავიტაციო პიესა-„რემედანს“-ი.

ახალი რომანი. მწერალი სერგო კლდიაშვილი სწერს ახალ რომანს საქართველოს უკანასკნელი წლების ცხოვრებიდან.

ქართული ანდაზები. ლევან მეტრეველმა დასაბეჭდათ დაამზადა მის მიერ ხალხში შეგროვილი ქართული ანდაზები.

ბასტილიის აღება“. წითელი თეატრის უკანასკნელი პრემიერა მიმდინარე სეზონში განაპირობაში იქნება „ბასტილიის აღება“, სეზონის დასრულება 15 მაისს.

„ფუსტი“ სემიუხათ. 29 აპრილს სახელმწიფო ოპერაში პირველად სომხურ ენაზე დაიდგა ოპერა „ფუსტი“.

ილ. ვადინ-მგელაძის მოხსენება. 27 აპრილს პროფკავშირთა დარბაზში ანხ. ვარდინ-მგელაძემ წაიკითხა მოხსენება ლიტერატურაზე; მოხსენების შემდეგ გაიმართა ვაცხველებული კამათი, რომელმაც დამის 2 ნახევარ საათამდე გასტანა.

ახალი კინო-სურათი. სახელმწიფო კინო-მრეწველობა ამ დღეებში გამოუშვებს ახალ კინო სურათს „დაპკრა საათმა“; დადგმა რე-რეჟისორ ბარსკისა. მთავარ როლებში გამო-დიან-კლოპაზრა ჯაში და მიშა ქიაურელი.

სოფრამ მგალობლიშვილის ავადმყოფობა. დამსახურებული მწერალი ს. მგალობლიშვილი მეშვიდე თვეა მძიმე ავით არის ყელის ავადმყოფობით.

სეზონის დასრულება. თბილისის ყველა თეატრში უკვე დასრულდა სეზონი.

დისპუტი ლიტერატურაზე. პროლეტარულ მწერალთა კავშირი ახლო ხანში მოაწყობს დისპუტს ლიტერატურაზე; ფაქტიურად ეს ვარდინის მოხსენების გარშემო გამართულ კამათის გაგრძელება იქნება.

„საკრიკო ტენიკის ხელოვნება“. თბილისის სეხელ. კონსერვატორიის მასწავლებელმა გროსმანმა დაამთავრა თავისი შრომა „სასაკრიკო ტენიკის ხელოვნება“, რომელიც მოწონებულია კონსერვატორიის საბჭოს მიერ.

ბაჩანას ახალი პოემა. პოეტმა ბაჩანამ ახალმ ორიგენალური პოემა „წაწლობა“ ფშავთა ცხოვრებიდან; პოემა ცალკე წიგნათ გამოვა.

პროფ. შალვა ნუცუბიძის მოხსენება. ახლო ხანში პროფესორი შალვა ნუცუბიძე მოხსენებას წაიკითხავს შემდეგ თემაზე: „ქარველი ინტელინგენცია და საბჭოთა ხელისუფლება“.

ლიტერატული გახამართლება. აპრილში თბილისის საქონლის სადგურის სახმატვრო წრის მიერ მუშათა ცენტრალურ კლუბში გამართული იყო ა. ყაზბეგის „ელეონორას“ ლიტერატურული გასამართლება; ელენონორა დამნაშავეთ იქნა ცნობილი.

საბალეტო საღამო. ნ. მაისს გაიმართა პერიონის საბალეტო სტუდიის ნიჭიერ მოწაფეების ლ. ჩიკვაძის და ვახტანგ ქაბუკიანის საღამო.

უსხომეტი,

ფაშისტური პატრიოტიზმი. მაისში ვენის საოპერო დასს წარმოდგენები უნდა გაემართა პარიზის დიდ ოპერაში, ფრანგმა ფაშისტებმა ერთი განგაში ასტენეს: საფრანგეთის დედა-ქალაქში როგორ შეიძლება გერმანულ ენაზე წარმოდგენების მართვაო! წარმოდგენები მოიხსნა.

შალიაპინი ნიუ-იორკში. ამერიკის პრესა იფუქება, რომ შალიაპინი ნიუ-იორკის მეტროპოლიტენში „ფაუსტ“-ში გამოვიდა. წარმოდგენას პრეზიდენტი კულიჯიც დაესწრო

და შალიაპინი ანტრაქტის დროს ლოკაში მიიპატიეა. შალიაპინიც მეფისტოველის ტანსაცმელში მივიდა კულიჯის ლოკაში, მდაბლათ დაუკრა თავი კულიჯის და უთხრა:

„მისტერ კულიჯ! ჩრდილოეთ ამერიკის შეერთებული შტატების პრეზიდენტს არ შეეყენის სატანასთან მისვლა, ამიტომ სატანა თვითონ გეწვევით თქვენ.“

რეინპარტის მიწვევა ამერიკაში. ცნობილი გერმანელი რეჟისორი მასკ რეინპარტი ამერიკის ვაშონილი მსახიობების ერთმა ჯგუფში ნიუ-იორკში მიიწვია მიმდინარე წლის შემოდგომაზე რამდენიმე წარმოდგენის გასამართავად.

ჟან რეშეკს გარდაცვალება. ნიცაში გარდაიცვალა ცნობილი ტენორი ჟან რეშეკ.

ოპერა „სირკა“. ყოველ ორ წელიწადში პარიზში მუსიკალური კონკურსი იმართება 1925 წლისთვის პირველი პრემია მიესჯა მარკ დელმას ოპერისათვის „სირკა“.

„ილიოტი“ პარიზის სცენაზე. დისტო-ეცკის „ილიოტი“ ს დადგამა პარიზში დიდი ალტაცება გამოიწვია: მთავარ როლს ცნობილი მსახიობი ქალი იდა რუბინშტეინ ასრულებდა.

სუმბათიშვილი ნიცაში. ნიცაში ჩავიდა ა. ი. სუპათიშვილი, რომელიც იქ დაჰყოფს მანამდე, სანამ მისი ჯანმრთელობა არ გაუმჯობესდება.

სპექულიაცია სცენაზე. ბერლინში გაიხსნა „რეკლამის თეატრი“. სცენაზე დადგმული „მიმოხილვა“ წარმოდგენს სხვა და სხვა საეპრო ფორმების რეკლამას.

შალიაპინის ვასტროლი პარიზში. ივენისში ფ. შალიაპინის მონაწილეობით პარიზის დიდ ოპერაში დაიდგებდა „ბორის გოდუნოვ“ და „ხოვანჩინა“.

სკოტო საპარტემენტო

ბათუმის ფეხბურთელები, თბილისის. თბილისში ჩამოვიდა ბათუმის ფეხბურთელთა ნაკრები გუნდი, რომლის პირველი შეჯიბრება მოხდა თბილისის ნაკრებ გუნდთან; შეჯიბრება დამთავრდა—3:0 ბათუმის გუნდის სასარგებლოთ.

„ტყროცნა“. გამოვიდა ტანთავარჯიშის სახელმძღვანელო „ტყროცნა“ კუტეინოვისა გადმოკეთებული ქართულათ მ. პატარიძის მიერ. გამოცემა პროფკავშირთა საბჭოსი.

ტენისი თბილისის ტენის-კლუბში საგანაუხულო თამაშობათა სეზონი გაიხსნება 16 მაისს.

ფიზკულტურის წრე პრესის მუშაკთა სექციასთან არსდება ფიზკულტურის წრე წრე თავის შემადგენლობიდან გამოყოფს ფეხბურთეულთა გუნდს.

რუსეთი.

ფეხბურთელების გამგზავრება ოსმალეთში

20 მაისს საბჭოთა კავშირიდან ოსმალეთში მიემგზავრება ფეხბურთელების გუნდი.